

Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 262 қаулысы

Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Қоса беріліп отырған Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы (бұдан әрі – Тұжырымдама) бекітілсін.

2. Тұжырымдаманы іске асыруға жауапты орталық мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдар, өзге де ұйымдар (келісу бойынша):

1) Тұжырымдаманы іске асыру бойынша қажетті шаралар қабылдасын;

2) Тұжырымдаманы іске асыру жөніндегі іс-қимыл жоспарының уақтылы орындалуын қамтамасыз етсін;

3) есепті жылдан кейінгі жылдың 15 сәуірінен кешіктірмей Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігіне Тұжырымдаманың іске асырылу барысы туралы ақпарат беріп тұрсын.

3. Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі есепті жылдан кейінгі жылдың 1 мамырынан кешіктірмей Қазақстан Республикасының мемлекеттік және стратегиялық жоспарлау жөніндегі уәкілетті органдарына Тұжырымдаманың іске асырылуы туралы есеп ұсынып тұрсын, сондай-ақ оны (қолжетімділігі шектеулі ақпаратты қоспағанда) бірінші басшының қолын қойғызып интернет-ресурста орналастырып тұрсын.

4. Осы қаулының орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлікке жүктелсін.

5. Осы қаулыға қосымшаға сәйкес Қазақстан Республикасы Үкіметінің кейбір шешімдерінің күші жойылды деп танылсын.

6. Осы қаулы қол қойылған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының
Премьер-Министрі

Ә. Смайылов

Қазақстан Республикасы
Үкіметінің
2023 жылғы 28 наурыздағы
№ 262 қаулысымен
бекітілген

Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 - 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы Мазмұны

1. Паспорт

2. Туристік саланы дамытудың ағымдағы жағдайын талдау
3. Халықаралық тәжірибеге шолу
4. Туристік саланы дамыту пайымы
5. Туристік саланы дамытудың негізгі қағидаттары мен тәсілдері
6. Нысаналы индикаторлар және күтілетін нәтижелер

Қосымша: Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 - 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын іске асыру жөніндегі іс-қимыл жоспары

1. Паспорт

Атауы	Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы (бұдан әрі – Тұжырымдама)
Өзірлеу үшін негіздеме	<p>1. "Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарын бекіту және Қазақстан Республикасы Президентінің кейбір жарлықтарының күші жойылды деп тану туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы № 636 Жарлығына өзгерістер енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2021 жылғы 26 ақпандағы № 521 Жарлығы</p> <p>2. "Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жоспарлау жүйесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 29 қарашадағы № 790 қаулысы</p>
Өзірлеуге және іске асыруға жауапты мемлекеттік орган	Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі
Тұжырымдаманы іске асыруға жауапты мемлекеттік органдар	Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі, Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрлігі, Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі, Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі, Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі, Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі, Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі, Қазақстан Республикасы Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігі, Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі, Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі, Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі, Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі, Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігі, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті (келісім бойынша), Қазақстан Республикасы Президентінің Іс басқармасы (келісім бойынша), жергілікті атқарушы органдар, "

	Халықаралық туризм және меймандостық университеті" ҚеАҚ (келісім бойынша), "Kazakh Tourism" ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша), "Бәйтерек" ҰБХ" АҚ (келісім бойынша), "ҚазАвтоЖол" ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Қазақ инвест" ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Қазақстан Темір Жолы" ҰК" АҚ (келісім бойынша)
Іске асыру мерзімі	2023-2029 жылдар

2. Туристік саланы дамытудың ағымдағы жағдайын талдау

Туризм – бұл әлемдік экономиканың ең ірі ғана емес, сонымен бірге қарқынды дамып келе жатқан саласы, оның өсу қарқыны экономиканың басқа салаларының өсу қарқынынан 2 есе жоғары. Негізгі көрсеткіштер бойынша, оның ішінде инвестициялық салымдардың тиімділігі бойынша туризмді мұнай өндіру өнеркәсібімен салыстыруға болады.

Бұдан басқа, туристік сала жобаларын іске асыру тұрақты жұмыс орындарының едәуір санын құруға мүмкіндік береді. Мысалы, БАӘ-де WarnerBrothers тақырыптық паркінің толық жұмыс істеуі үшін шамамен 5500 тұрақты жұмысшы қажет, ал жоғары технологиялық бояу зауытының жұмыс істеуі үшін тек 10 жұмысшы қажет.

Соңғы алты онжылдықта әлемде туризмнің тоқтаусыз өсуі байқалды. Көптеген елдерде халықаралық туризм жұмыс орындарын құру, қызметтерді экспорттау және инфрақұрылымды дамыту арқылы әлеуметтік-экономикалық дамудың драйвері болды.

Пандемияға дейін туризм әлемдік жиынтық өнімнің шамамен 10%-ын, қызметтердің әлемдік экспортының 30%-ын, әлемдік инвестициялардың 7%-ын, жұмыс орындарының 10%-ын және барлық салық түсімдерінің 5%-ын құрады.

2019 жылғы мамырда туристік саланы дамытудың 2019-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (бұдан әрі – Мемлекеттік бағдарлама) қабылданды.

2019-2022 жылдар кезеңінде мемлекеттік бағдарламаны іске асыру қорытындылары бойынша келесіге қол жеткізілді:

"Tax free" жүйесі енгізілді (шетелдік азамат жасаған сатып алудан қосылған құн салығын қайтару жүйесі);

визасыз елдердің тізімі 79 елге дейін кеңейтілді, көші-қон карточкалары және шетелдіктерді тіркеу 30 күнге дейін тоқтатылды;

зерттеу жүргізілді, орналасуы көрсетілген санитариялық – гигиеналық тораптар (бұдан әрі – СГТ) болуы қажет орындар анықталды, Қазақстанның туристік дестинацияларында СГТ карталары жасалды;

2020 жылы негізгі назар "Жұмыспен қамту жол картасы" бағдарламасы бойынша қаржыландыру бөлуге аударылды, оның шеңберінде 14,8 млрд теңге сомасына 23 жобаның, сондай-ақ 1,0 млрд теңге сомасына 99 СГТ құрылысы қаржыландырылды;

"Қарапайым заттар экономикасы" бағдарламасына туризмнің экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуішінің (бұдан әрі – ЭҚЖЖ) 5 коды енгізілген, 26 млрд теңгеден астам сомаға 10 жылға дейінгі кредиттеу мерзімімен 58-ден астам жоба қаржыландырылды;

"БЖК 2025" аясында 5 жылға дейінгі несиелеу мерзімімен 60 млрд теңгеден астам сомаға 177-ден астам жоба қаржыландырылды;

түзетілген бас жоспарлардың негізіне алынған МҰТП дамыту Тұжырымдамасы әзірленді және нақтыланды;

Алматы облысының МҰТП-на 4 стратегиялық инвестор тартылды, олар өз жобаларын табысты жүзеге асыруда;

Қазақстанның 12 әуежайында "ашық аспан" режимі енгізілді;

2020 жылы Түркістан қаласында Халықаралық туризм және меймандостық университеті ашылды.

Туристік қызмет саласындағы заңнамалық базаны жетілдіру мақсатында "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне туристік қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2021 жылғы 30 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңы (бұдан әрі – Заң) қабылданды, онда туристік саланы мемлекеттік қолдаудың жүйелі шараларын енгізу көзделген (шетелдік турист үшін туроператорларды субсидиялау (15 мың теңге); тау шаңғысы курорттары үшін техника мен жабдықтар (аспалы жолдар, ратрактар, қар генераторлары) сатып алу бойынша өтем (25%); туристік объектілерді (10%), жол бойындағы сервис объектілерін салу кезінде өтеу (10%) (бұдан әрі – ЖБСО); туравтобустарды сатып алу бойынша өтеу (25%); СГТ ұстауды субсидиялау (83,3 мың теңге.); турпакет құрамында балалар авиабилетін өтеу (Kids Go Free).

Заңның жаңа редакциясында туристификация картасының республикалық деңгейдегі объектілерінің тізбесіне енгізілген басым туристік аумақ – туристік дамудың ерекше әлеуеті бар аумақ ұғымы енгізілді.

Сонымен қатар, визалық-көші-қон режимін бұзғаны үшін жазалау шаралары ізгілендірілді.

Туристік саланың инвестициялық ахуалын жақсарту бойынша жүргізіліп жатқан жұмыс шеңберінде туризм саласындағы инвестициялық жобаны басым деп тану үшін шек 2 млн АЕК-тен 200 мың АЕК-ке дейін төмендетілді, бұл инвестициялық преференциялар алуға мүмкіндік береді.

Болжамды есептеулерге сәйкес 2029 жылы кәсіпкерлерді жаңа шаралармен жалпы қамту кемінде 2,5 мың бірлікке жетеді.

Туристер үшін қызығушылық тудыратын республикалық және өңірлік деңгейдегі аумақтары бар туристификациялау картасы қалыптастырылды және бекітілді.

Инженерлік-коммуникациялық және ілеспе инфрақұрылымды жақсарту мақсатында 2019-2021 жылдар кезеңінде 120 млрд теңгеден астам сомаға 80 жоба іске асырылды.

"Атамекен" ҰКП жергілікті атқарушы органдармен (бұдан әрі – ЖАО) және турбизнеспен бірлесіп ҚР туристік объектілеріне апаратын турмаршруттар мен автомобиль жолдары мен кірме жолдардың инфрақұрылымына бастапқы түгендеу жүргізілді.

Ойын бизнесі саласынан түсетін салық түсімдері соңғы жылдары айтарлықтай өсті, 2020 жылы – 35,3 млрд теңге, 2021 жылы – 501 млрд теңге, 2022 жылдың бірінші жартыжылдығында – 294,4 млрд теңге.

Жаһандық коронавирустық пандемия экономиканың әртүрлі салаларына, соның ішінде туристік салаға әсер еткен әлемдегі ең үлкен дағдарысқа әкелді. Дүниежүзілік туристік ұйымның (UNWTO) деректері бойынша 2020 жыл жаһандық туризм үшін тарихтағы ең нашар жыл болды: халықаралық сапарлар саны 2019 жылмен салыстырғанда 74%-ға азайды.

Пандемия кезінде саяхат және туризм секторы 2020 жылы 4,7 трлн АҚШ долларына жетіп, 4,5 трлн-ға жуық шығынға ұшырады, бұл ретте Жалпы ішкі өнімге (бұдан әрі – ЖІӨ) салым 2019 жылмен салыстырғанда 49,1%-ға қысқарды, ал әлемдік экономиканың ЖІӨ-нің төмендеуі 2020 жылы 3,7%-ды құрады.

Саяхат көлемі азайды, сондықтан туризм экономикада жетекші орынға ие болған елдер бірінші кезекте зардап шекті.

Осыған байланысты қазіргі уақытта іс жүзінде барлық елдер туризм саласындағы, оның ішінде ұсынылатын туристік өнімдерге, нысаналы сегменттерге мемлекеттік қолдау шаралары жөніндегі өз саясатын қайта қарауда.

Дүниежүзілік туристік ұйымның (UNWTO) болжамдарына сәйкес халықаралық туризмді қалпына келтіру екі жарым жылдан төрт жылға дейін созылуы мүмкін және дағдарысқа дейінгі көрсеткіштерге оралу 2024 жылдардан бұрын болмайды.

Пандемиямен байланысты әлемдік дағдарыс Қазақстан Республикасына да әсер етті.

Түрлі сараптамалық деректер бойынша отандық туроператорлар мен турагенттер қызметінің кірістілігі 50-60%-ға төмендеді. Әр түрлі аймақтарда сурет аймақтық факторлардың әсерінен, қатаң шектеу шараларының болуы немесе болмауы салдарынан жақсы немесе нашар болды.

Бүкіл әлем сияқты, Қазақстанда туризм саласындағы кәсіпкерлік субъектілері үшін бірқатар дағдарысқа қарсы шаралар қабылданды.

Бірінші кезекте салықтық каникулдарды ұсыну бойынша шаралар қабылданды, салықтардың бірқатар түрлерінен босату түрінде туристік сектор үшін жаңа қолдау құралдары әзірленді, карантин кезеңіне банктік кредиттердің төлемдері бойынша кейінге қалдырулар берілді, локдаун кезеңінде мемлекеттен ең төменгі жалақы төлемдері қамтамасыз етілді.

Шекаралардың жабылуы қазақстандықтарды ел ішінде демалуға итермеледі. Азаматтардың көпшілігі қалаларға жақын табиғи демалыс орындарына, ұлттық парктер

мен курорттық аймақтарға барды. Осыған байланысты ішкі туристік ағымдар келу және кету ағындарымен салыстырғанда аз дәрежеде қысқарды.

2022 жылдың қорытындысы бойынша Қазақстанда пандемияға дейін жоспарланған көрсеткіштерге қол жеткізу күтілуде (бір жылдағы ресми статистика сәуір айында жарияланады).

Кесте 1

Көрсеткіштер	Өлш. бірл.	2019	2020	2021	2022 (9 ай)
Резиденттерді орналастыру орындарымен келушілерге қызмет көрсетілді	млн адам	5,3	3,3	5,1	4,9
Резидент еместерді орналастыру орындарымен келушілерге қызмет көрсетілді	млн адам	1,0	0,3	0,3	0,6
Орналастыру орындарының саны	бірл.	3 592	3 514	3 686	3 965
Бір жолғы сыйымдылық	төсек-орын	181 201	183 619	193 030	204 247
Орналастыру орындарында көрсетілген қызметтердің көлемі	млрд тг.	120,5	66,9	109	129,2
Негізгі капиталға туризм саласы бойынша инвестиция көлемі	млрд тг.	502,1	628,9	589,9	513,4*

* 2022 жылғы қаңтар-желтоқсандағы жедел статистикалық деректер

2022 жылдың 9 айының қорытындысы бойынша қазақстандық туристер саны 6,5 млн адамды құрады (қонақүйлер қызмет көрсеткен және ұлттық парктерге келушілер).

Статистикалық деректерді жариялау қорытындысы бойынша 2022 жылы 8 млн ішкі турист күтілуде. Салыстыру үшін: 2019 жылы пандемияға дейін ел ішінде демалған қазақстандықтардың саны 6,6 млн адамды құрады.

Орналастыру объектілері 129,2 млрд теңге сомасына қызмет көрсетті, бұл 2021 жылдың 9 айымен салыстырғанда 63,7 % - ға артық (78,9 млрд теңге). Бұл көрсеткіш 2019 жылғы жылдық көрсеткіштен едәуір асып түсті (120,5 млрд теңге).

Сондай-ақ, орналастыру орындарында қызмет көрсетілген шетелдік туристер санының 2021 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 2,9 есеге артуы байқалады, бұл 610 мың адамды құрады (208,5 мың). Статистикалық деректерді жариялау қорытындысы бойынша 2022 жылы 1 млн шетелдік турист күтілуде.

Ұлттық банктің деректеріне сәйкес алыс шетелден келген 1 шетелдік туристің орташа шығыны 1,5 мың АҚШ долларды құрайды.

2022 жылдың басынан бері орналастыру орындарының саны 279 қонақүйге артып, 3 965 бірлікті құрады. Біржолғы сыйымдылығы 11 мың бірлікке артып, 204 мың төсек-орынды құрады.

2022 жылдың қорытындысы бойынша ұлттық парктерге келушілер санының рекордтық көрсеткіші қайтадан тіркелді. 2021 жылмен салыстырғанда саны 400 мың адамға артып, шамамен 2 млн келушіні құрады.

Осы кезеңде барынша қолайлы жағдайлар жасау және отандастардың ішкі нарыққа шетелдік сапарларын қайта бағдарлау, сондай-ақ Қазақстандағы туризмді әлеуметтік алыстату практикасын қолдау мүмкіндігімен қауіпсіз және экологиялық ете отырып, шетелдік туристерді тартуға назар аудару орынды.

Ойын бизнесі саласында елде осы қызметпен айналысуға 50 қолданыстағы лицензия бар, оның ішінде 6 казино, 10 Ойын автоматтары залы, 26 букмекерлік кеңсе және 8 тотализатор бар, онда 4 мыңға жуық жұмыс орны құрылған.

Айта кету керек, бүгінгі күні 8 тотализатордың ешқайсысында тіркелген салық салу объектілері жоқ, яғни іс жүзінде бұл бағыттағы қызмет жүзеге асырылмайды. Бұл мән-жайлар оларды Алматы облысының Қапшағай су қоймасының аумақтарындағы және Ақмола облысының Бурабай ауданындағы құмар ойын аймақтарына шығаруға байланысты.

Сондай-ақ, Қазақстанда 45 ипподром жұмыс істейді, оның 33-і мемлекеттік және 12-сі жеке меншік. Бұл ретте тек 4 ипподромның техникалық және инфрақұрылымдық жарақтандырылуы жарыс кезінде жарыстарды кәсіби ұйымдастыру және сапалы телевизиялық көрсетілімдер үшін қажетті шарттарға сәйкес келеді. Бұл ипподромдар саланың флагманы болып табылады, бірақ олар қаржыландыру көздерінің болмауына байланысты қиындықтарға тап болады.

Үрдістер

Халықаралық сапарлардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін көп жұмыс жасалды, бірақ Ұлыбританияда, Оңтүстік Африкада және Үндістанда жаңа штаммдардың табылуы басқа елдерге кіруге жаңа шектеулер енгізуге әкелді.

COVID-19-ға байланысты қауіпті азайту шараларын үндестіру, үйлестіру және цифрландыру, оның ішінде тестілеу сертификаттары, бақылау және вакцинация

қауіпсіз сапарға және туризмді қалпына келтіруге дайындықтың маңызды негізі болып табылады.

Туризм қайта басталған кезде UNWTO сарапшылары ішкі туризмнің, ашық аспан астындағы және табиғаттағы туристік іс-шараларға, сондай-ақ "баяу саяхатқа" сұраныстың артуын болжайды.

Сонымен қатар, саяхатты жоспарлау кезінде:

1) бағыттардың танымалдығы елдің немесе аймақтың коронавирусты қаншалықты жақсы басқаратындығына байланысты артады. Алғашқы індетті жою және туристердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша қабылданған шаралар саяхатшылардың елді таңдауының негізгі өлшемдері болады;

2) қоғамдық көлік түрлерінсіз және туристер басқа адамдармен байланысқа түспейтін алыс жерлерге бағытталған туристік аймақтарсыз әлеуметтік қашықтық тәжірибесін оңай қолдауға мүмкіндік беретін маршруттар сұранысқа ие болады;

3) туристердің межелі жерге және оның ішіне сапарларының құрылымы өзгереді. Авиакомпанияларды таңдау әуе билетінің құнынан ғана емес, сонымен қатар қабылданған гигиена стандарттарынан (міндетті түрде маска кию, орындықтар арасындағы қашықтық және тағы да басқа) тұрады. Ішкі саяхатшылар қауіпсіздік мақсатында және адамдардың көп жиналуын болдырмау үшін жеке көлікті немесе бизнес-класс вагондарын таңдауға қызығушылық танытуы мүмкін;

4) таңдау жеке турларға түседі;

5) цифрландыру және байланыс негізгі талаптарға айналады, өйткені қазір COVID-19-ға қатысты соңғы саяхат нұсқаулықтарынан хабардар болу қажеттілігі туындайды.

Қазақстан халықаралық рейтингтерде

Дүниежүзілік экономикалық форумның (бұдан әрі – ДЭФ) саяхат пен туризмді дамытудың жаһандық индексі – 2021-де *(саяхат пен туризмді дамыту индексі бойынша әлем елдерінің жиынтық рейтингі екі жылда бір рет ұсынылады)* Қазақстан 2019 жылдың (80-ші орын) алдыңғы индексімен салыстырғанда 14 позицияға көтеріліп, 117 елдің ішінде 66-шы орынды алады.

Осы рейтингті басқаратын елдер қатарына Жапония, АҚШ, Испания, Франция, Германия сияқты елдер кіреді. Қазақстаннан Грузия (44 орын), Армения (61 орын) және Әзірбайжан (63 орын), төмен – Моңғолия (84 орын), Қырғызстан (90 орын), Тәжікстан (92 орын) жоғары болды. Бұл ретте Өзбекстан мен Беларусь дәстүрлі түрде рейтингке қатыспайды.

Рейтинг саяхат және туризм секторының тұрақты дамуын қамтамасыз ететін бірқатар факторларды ескереді.

Жекелеген қосалқы индекстер бойынша жалпы рейтингте елдің жоғары әлеуеті байқалады. Мысалы, бағаның бәсекеге қабілеттілігі бойынша Қазақстан 1-ші орында тұр.

Қазақстанда туризмді дамыту үшін жоғары әлеует рейтингтің келесі көрсеткіштерінде де көрсетілген:

- 1) туризм саласындағы еңбек нарығының субиндексі бойынша ел 59-орын алады;
- 2) мәдени ресурстар көрсеткіші бойынша-63 орын;
- 3) ЮНЕСКО – ның Дүниежүзілік Мәдени мұра объектілерінің саны бойынша-42 орын;
- 4) халықаралық келу маусымдылығы бойынша-26 орын;
- 5) шетелдік туристердің болу ұзақтығы бойынша-52 орын;
- 6) мәдени көрікті жерлерге қызығушылық бойынша - 37 орын.

Бұдан басқа, оң динамика "туризм саласының басымдылығы" (+15 позиция, 68 орын) (*ел стратегиясының бренд рейтингі және басқа да көрсеткіштер*), "халықаралық ашықтық" (+4 позиция, 103 орын) (*визалық талаптар, қаржылық ашықтық дәрежесі және т. б.*), "Табиғи ресурстар" сияқты бағыттар бойынша байқалады" (+2 позиция, 33 орын) (*табиғатта демалуға цифрлық сұраныстың артуы; қорғалатын аумақтардың жалпы ауданы және т.б.*), "Туристік қызметтер инфрақұрылымы" (+2 позиция, 76 орын) (*орналастыру орындарындағы нөмірлер саны, банкоматтар саны және т. б.*).

Сонымен қатар, "Бизнес орта" (-23 позиция, 90 орын) (*мүліктік құқықтар, дауларды шешудегі және Үкіметтің іс-әрекеттерін даулаудағы құқықтық жүйенің тиімділігі, ШОБ-тың қаржыға қолжетімділігі және басқалар*), "Денсаулық және гигиена" (- 4 позиция, 33 орын) (*1000 адамға шаққандағы дәрігерлер саны, ауыз суға, денсаулық сақтау қызметтеріне қолжетімділік, 100 мың адамға шаққанда инфекциялық аурулар инциденттері*), "Қауіпсіздік" (-12 позиция, 77 орын) (*қылмыс пен зорлық-зомбылық туындаған кездегі бизнес шығындары, полиция қызметінің сенімділігі, түнгі серуендеу қауіпсіздігі, 100 мың адамға шаққандағы адам өлтіру саны, ұйымдасқан зорлық-зомбылық және т. б.*).

2020 жылы Lonely Planet нұсқасы бойынша біздің еліміз "Туристерді үздік орналастыру" номинациясы бойынша үздік атанды, сол жылы британдық саяхатшылардың үздік 5 таңдауына кірді, New York Times Қазақстанды туризм бойынша үздік пиар-науқан үшін атап өтті.

2021 жылы The Guardian Қазақстанға "The best places to visit" номинациясын табыс етті, Le Figaro "Recommended to visit in 2021" номинациясына енгізді, "Imagine Travelstan" ролигі 14th ART&TUR International Tourism Film Festival фестивалінде жеңіске жетті.

2022 жылы The Telegraph Алматы қаласын бюджеттік демалыс үшін топ-дестинация ретінде атап өтті, Қазақстан беделді Conde Nast Traveller-де де атап өтілді.

2023 жылдың ақпанында ел Travelscapes-тің "Үндістаннан келген саяхатшылар үшін ең жақсы трендтік дестинация" сыйлығын жеңіп алды.

Туристік саланы дамыту мәселелері

Жалпы, туристік саланы дамыту саясаты халықты жұмыспен қамтуды қамтамасыз ету, келу және ішкі туризм көлемін ұлғайту есебінен мемлекет пен халық табысының тұрақты өсуін қамтамасыз ету үшін бәсекеге қабілетті туристік индустрия құруға бағытталған.

Сонымен қатар, қабылданып жатқан шараларға қарамастан, бүгінгі таңда туризм саласында бірқатар мәселелер бар.

1. Туристік тартылыс орындарында инфрақұрылымның жеткіліксіз дамуы, әлсіз логистика, орналастыру орындарының жеткіліксіздігі

Туристік аумақтарға туристік ағындарды тарту кезінде негізгі тежеуші фактор көлік-логистикалық, инженерлік-коммуникациялық, сервистік және басқа да туристік инфрақұрылымның жеткіліксіз дамуы, кейде болмауы болып табылады, бұл өз кезегінде ұсынылатын туристік өнімнің сапасын төмендетеді.

Абаттандырылған СГТ мен заманауи жол бойындағы қызмет көрсету нысандарының болмауы отандық және шетелдік саяхатшыларды итермелейді, сондай-ақ өңірлерге инвесторларды тартуға теріс әсер етеді. Осындай проблема ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда (бұдан әрі – ЕҚТА) тіркелген.

Ең жоғары маусымда курорттық аймақтарға жүктеме артады. Сонымен қатар, автомобиль жолдарының сапасы авиабилеттердің қымбаттығымен және теміржол билеттерінің тапшылығымен бірге ел ішіндегі демалыстың басты кедергілері болып табылады.

COVID-19 пандемиясына дейін ұшу географиясы Қазақстанның барлық өңірлерінен Астана және Алматы сияқты ірі қалаларға жолға қойылды. Сонымен бірге Қазақстанның қалған өңірлері арасында әлсіз байланыс бар, бұл жалпы ішкі туризмнің дамуына кедергі келтіреді. Мысалы, батыс Қазақстаннан келген туристер үшін қысқа уақыт ішінде әуе көлігімен Шығыс Қазақстанға, ал солтүстіктен – оңтүстік Қазақстанға бару өте қиын. Пандемияға дейінгі кезеңде ел бойынша әуежайлардың кептелісі шамамен 20% құрады.

Сондай-ақ, әуежайлардың жүктелуіне Астана және Алматы қалаларынан басқа, Шымкент, Ақтау, Өскемен, Атырау қалаларында бар халықаралық авиамаршруттар желісі де әсер ететінін атап өту қажет.

Қазақстан Республикасы авиакомпанияларының билеттерінің бағасы түпкілікті тұтынушылар үшін де жоғары болып қалады және сұраныс пен пайдаланушы туралы деректерге сүйене отырып, баға белгілеудің нарықтық тетіктері негізінде қалыптастырылады, яғни бағалар сұранысқа, авиабилетті сатып алудың уақтылығына, рейсті орындау аптасының күніне, рейстің ұшу уақытына байланысты қолдауға, көтеруге және төмендетуге болатын динамикалық баға белгілеу пайдаланылады және т. б.

Туристік дестинациялардың қол жетімділігінің теміржол компоненті де ерекше назар аударуды қажет етеді.

Бұдан басқа, жылжымалы жолаушылар құрамын жаңарту бойынша тиімсіз шаралар байқалады. Мәселен, егер 2019 жылы барлық вагондардың 49% - дан астамының пайдалану мерзімі 25 жылдан астам болса, 2020 жылы көрсеткіш 48% құрады, 2021 жылы жолаушылар вагондарының 47% - ы 25 жылдан астам қызмет еткен.

Тәжірибе көрсеткендей, жаңа құрамдар ірі қалаларды байланыстыратын әлеуметтік маңызды учаскелерде қолданылады.

Теміржолға қол жетімділікке жүргізілген талдауға сәйкес жолаушылар вагондарының санын көбейту, сондай-ақ оларды жаңарту, ең алдымен, Шығыс және оңтүстік жағынан Алакөл көлінің курорттық аймақтарына апаратын маршруттарға бағытталуы қажет екендігі анықталды. Жыл сайын көлге баратын туристер үлкен билет тапшылығын сезінеді, ал вагондардың сапасы нашар.

Көптеген орналастыру объектілерінің материалдық базасы (қонақ үйлер, пансионаттар, үйлер мен демалыс базалары, санаторий-курорттық мекемелер және басқалар) моральдық және физикалық тозудың жоғары дәрежесімен сипатталады, бұл 2020 жылы "Kazakh Tourism" ҰК" АҚ жүргізген зерттеулерімен расталады. Сонымен қатар, олардың қызмет көрсету деңгейі әрқашан халықаралық талаптарға сәйкес келе бермейді.

Елде туристерді орналастыру орындарын жіктеуге қатысты міндетті талап жоқ. Статистикаға сәйкес, 2021 жылдың қорытындысы бойынша туристерді орналастырудың 3686 орнының 147 – сі ғана санатқа ие ("жұлдыз"), 2020 жылдың қорытындысы бойынша туристерді орналастырудың 3514 орнынан – 150, 2019 жылдың қорытындысы бойынша туристерді орналастырудың 3592 орнынан – 205 қонақ үй.

Туристерді орналастыру орындарын жіктеу немесе жіктеуді ынталандыру және ынталандыру шаралары бөлігінде міндетті талапты енгізу тұтынушының қонақүйдің мәлімделген санатына сәйкес келетін қызметтерді ала бастауына ықпал етеді.

Сондай-ақ, орналастыру орындарының шектеулі саны және қонақтар үйлерінің біркелкі дамымауы байқалады, олардың басым бөлігі Алматы өңірінің аумағында шоғырланған.

2020 жылы санаторий-курорттық мекемелерді түгендеу қорытындысы бойынша санаторий-курорттық объектілердің жалпы жағдайы анықталды: 23,4 % - жоғары, 35,2 % - орташа, 41,4 % - жарақтандыру мен сервистің қанағаттанарлықсыз деңгейі.

2. Ассортименттің жетіспеушілігі және туристік өнімдердің төмен сапасы, туристердің қанағаттану деңгейінің төмендігі, туристік қызметтерді цифрландырудың жеткіліксіз деңгейі

Туристік ресурстардың көптігі мен алуан түрлілігімен сапалы туристік өнімдердің жетіспеушілігі байқалады.

Сапалы туристік өнімдердің дамуын тежейтін факторлар және олардың ассортиментін кеңейту:

1) әлсіз инфрақұрылым, оның ішінде көліктік инфрақұрылым, сондай-ақ туристердің базалық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін инфрақұрылым, елдің автомагистральдарында жол бойындағы сапалы инфрақұрылымның жетіспеушілігі, СГТ, маршруттардың жүру жолында туристік объектілер көрсеткіштерінің болмауы немесе сапалы байланысының болмауы;

2) сервистік жеткізушілердің, туристік класты орналастыру құралдарының және демалыс объектілерінің, атап айтқанда, туристік әлеуеті жоғары шалғай өңірлерде жеткіліксіздігі және сапасының төмендігі, көлік құралдарының ескірген паркі, шет тілдерін білетін кәсіби гидтердің жетіспеушілігі, сондай-ақ жеткізушілердің туристік өнімдерді қалыптастыратын туроператорлармен ынтымақтастығына жиі құлықсыздығы ;

3) туристер үшін қызықты өнеркәсіп объектілерінің, мысалы, шахталар мен зауыттардың жабықтығы (салыстырмалы немесе толық) ;

4) туристік қызметтерді жеткізушілердің бірыңғай дерекқорының жетіспеушілігі;

5) арнайы білімі мен дағдылары бар кәсіби кадрлар санының жеткіліксіздігі;

6) заңсыз жұмыс істейтін туристік сала ойыншылары тарапынан жосықсыз бәсекелестік пен бағаның демпингіне байланысты кейбір туроператорлардың сапалы туристік өнімдерді жасауға қызығушылығының болмауы.

Бұл ретте көрсетілетін қызметтердің сапасын қамтамасыз ету құралы стандарттар болып табылады. 2020 жылы жүргізілген зерттеу туризм субъектілері, атап айтқанда аймақтарда, негізінен стандарттарға сәйкес келмейтіндігін көрсетті, көптеген адамдар өз клиенттерінің қызмет көрсетуін, қанағаттануы мен адалдығын жақсартуға болатын талаптардың бар екенін білмейді.

Қазақстанда тұру орындарының қызметтерін, экскурсиялық қызметтерді, көлік қызметін, балалар мен жасөспірімдер туризмін, туристер қауіпсіздігін және тғы да басқа реттейтін стандарттарды қоса алғанда, туризм саласында 70-тен астам стандарттар қабылданды, алайда стандарттарды туризм саласындағы бизнес субъектілері белсенді қолдануы үшін жүйе тиісті түрде құрылмаған. Қызмет көрсету сапасын сертификаттау Қазақстанда ерікті болып табылатындықтан, бизнес субъектілерінің стандарттарды қолдануды ынталандыру және ынталандыру жүйесі қажет.

Бұдан басқа, нарықта туризм саласында электрондық коммерцияны дамытуға мүмкіндік беретін белгіленген күндері мен бағалары бар өнімдер іс жүзінде жоқ.

Туристік соқпақтарды (жаяу жүргінші соқпақтары, атты соқпақтар, велосипед соқпақтары) жайластыру мәселесін ерекше атап өту қажет. Үлкен әлеуетке қарамастан, МҰТП аумақтары мен табиғи қорық-мұражайлардан басқа көптеген маршруттар жеткілікті жабдықталмаған, бұл жаяу туристерге маршруттарды ыңғайлы өтуге мүмкіндік бермейді. Туристердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету және саяхат жайлылығын арттыру мақсатында бүкіл Қазақстан бойынша соқпақтарды жайластыру

мен жіктеу тәсілдерінің бірыңғай стандарт бойынша сәйкестігін қамтамасыз ету маңызды.

Сонымен қатар, әрбір өңірдің міндеті брендтік (флагмандық), соның ішінде жаяу туристер үшін маршруттар жасау болуға тиіс. Брендтік маршрут негізінде туристердің әртүрлі мақсатты аудиторияларына бағытталған аймаққа барудың әртүрлі мақсаттарын көздейтін ұзақ немесе қысқа турлар құрылуы мүмкін.

Қанағаттану туристің күтуі мен алынған тәжірибенің арақатынасымен анықталады. Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросының (бұдан әрі – Ұлттық статистика бюросы) ресми деректері бойынша (Келушілерді зерттеу сауалнамасы, Н-060 нысаны) орта есеппен сырттан келушілердің 96%-ы көрсетілген туристік қызметтерге қанағаттану дәрежесін оң бағалады ("жақсы" және "өте жақсы"). Осыған қарамастан, қызмет көрсету саласында қызметкерлердің клиентке төмен бағдарлануы байқалады.

Бағаның ұсынылатын қызмет сапасына сәйкес келмеуі туристердің қанағаттануы мен адалдығына әсер ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

Нарықтық экономикада баға өнімнің өзіндік құнына, бәсекелестердің бағасына, сұраныс пен ұсыныстың арақатынасына және басқа факторларға әсер етеді.

Сонымен қатар, сұраныстың артуы, оның ішінде төмен маусымда, туризмнің жаңа субъектілерінің пайда болуына және сатылымның өсуіне байланысты бағаның төмендеуіне ықпал етуі керек.

Қазіргі уақытта ЖАО, туристік қоғам және салалық кәсіпкерлік субъектілері сұранысты арттыру мақсатында өздерінің туристік өнімдерін ішкі және сыртқы нарықтарда ілгерілетумен белсенді түрде айналысады.

Елді бірыңғай ілгерілету бойынша жұмыс жүргізу, сондай-ақ оны үйлестіру мақсатында бірыңғай маркетингтік тұжырымдаманы қалыптастыру бойынша жұмыс жүргізілуде.

Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасының туристік нарығында елге келушілерді, сондай-ақ ішкі туристерді барлық қажетті ақпаратпен толық қамтамасыз ете алатын туристік порталды жетілдіру бойынша қызмет жүргізілуде.

Қазіргі уақытта туроператорлар бірдей туристік пакеттерді ұсынады (ең танымал көрнекті орындарға бару). Сонымен қатар, креативті, инновациялық шешімдердің көмегімен ұсыныстар спектрін кеңейту және ақпараттық қолжетімділікті арттыру қажет, бұл қайталама сапарлар мен бару санын ұлғайтуға мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасы үшін туристер үшін қолайлы ақпараттық орта құрумен байланысты мынадай мәселелер тән:

1) қазіргі заманғы туризм технологияларын интеграциялаудың төмен деңгейі және цифрландырудың төмен деңгейі;

2) елдің нақты туристік құралдарының хабардар болуы мен білімінің әлсіз деңгейі (деректер, ақпарат және тағы да басқа);

3) барлық қолжетімді туристік сегменттерден тұтас туристік өнімнің болмауы (әрқайсысы оқшау жұмыс істейді);

4) интернет инфрақұрылымының жоқтығы, сондай-ақ шалғай өңірлерде, оның ішінде МҰТП аумағындағы туристік маршруттар бойында интернетке қолжетімділіктің әлсіздігі;

5) нарық қатысушыларының цифрлық алаңдарды пайдалануда кәсіби дағдыларының болмауы.

3. Туристік объектілерде туристердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету "Қазақстан Республикасындағы туристік қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңында туристердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету регламенттелген. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігінің (бұдан әрі – ТЖМ) аумақтық бөлімшелерін туристер мен туристік топтардың жүріп-тұру бағыттары туралы хабардар ету, сондай-ақ ұсынылған ақпаратты сақтау, пайдалану және есептен шығару жөніндегі талап көзделмеген.

Қазіргі уақытта туристер мен туристік ұйымдар ТЖМ аумақтық бөлімшелерін алдағы жүріп-тұру маршруттары және оларды туристік жорықтардан қайтару туралы хабардар етуді тек өз қажеттілігі бойынша жүзеге асырады.

Сонымен қатар, халықтың көпшілігі қаражатты үнемдеу мақсатында туристік ұйымдарға жүгінбейді және туристік сапарларды өздері жоспарлайды және жүзеге асырады.

Осылайша, ЖАО туристік топтарды ерікті тіркеу кезінде құтқару құрал-жабдықтарындағы, керек-жарақтарындағы, қауіпсіздік техникасын, жету қиын жерлердегі, су, тау, спелеологиялық және өмірге қауіп төндірумен байланысты басқа да объектілердегі қозғалыс бағыттарын білудегі кемшіліктерді анықтады.

Бұл ретте құтқарушыларға туристер жүріп өткен маршрутты білмей, іздеу иттерінің, әуе кемелерінің көмегімен, пилотсыз ұшу аппараттарын пайдалана отырып, жоғалған туристердің орналасқан жерін анықтауға тура келеді.

4. Салада кәсіби кадрлардың жетіспеушілігі

Туризм индустриясындағы персонал ұйымның бәсекелестік артықшылықтарының негізгі ресурстарының бірі болып табылады, сондықтан туристік ұйымдардағы қызмет көрсету сапасы білімге, шеберлікке және олардың санасына байланысты болады.

Қазіргі уақытта туризм саласында кадрлар даярлау республиканың 49 жоғары және / немесе жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) жүзеге асырылады.

ЖЖОКБҰ-да білім алушылар контингенті 12 000 адамды құрайды. Студенттердің практикалық дағдыларын қалыптастыру үшін "Kazakh Tourism" ҰК" АҚ, Қазақстандық Туристік қауымдастық, қазақстандық қонақ үйлер мен мейрамханалар қауымдастығы

сияқты туристік ұйымдар оқыту мәселелері бойынша ғана емес, сонымен қатар туризм және қонақжайлылық саласындағы болашақ мамандардың кәсіби практикасы бойынша серіктестерімен консорциумдар құрып, белсенді жұмыс істейді.

Туристік сала үшін кадрлар даярлауды жүзеге асыратын барлық ЖЖОКБҰ жұмыс берушілермен, туристік нарық, мейрамхана және қонақ үй бизнесі субъектілерімен бейінді пәндер мәнмәтінінде практикаға бағытталған оқыту және туризм және қонақжайлылық индустриясы кәсіпорындарында оқу-практикалық сабақтарды енгізу бойынша бірлескен жұмысты ұйымдастырады.

Ұлттық статистика бюросының деректеріне сәйкес 2021 жылы 2 мыңнан астам студент техникалық және кәсіптік орта білім беру ЖЖОКБҰ "Туризм" және "Мейрамхана және қонақ үй ісі" мамандықтары бойынша білім алған.

Қолданыстағы академиялық бағдарламалар олардың практикалық жұмысқа бағдарланбауына байланысты туризм секторының нақты қажеттіліктеріне толық жауап бермейді. Осының салдарынан бейінді ЖЖОКБҰ кадрлары талап етілмеген күйінде қалып отыр.

Сондай-ақ туристік сала өкілдерінің жеке санаттарын, мысалы, желілік персоналды, аралас сала қызметкерлерін, экскурсоводтарды, гидтерді, ойын-сауық бағдарламаларының аниматорларын кәсіптік даярлауға, қазіргі туристік қызмет көрсету нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, оларға қойылатын кәсіптік талаптарды айқындауға назар аудару қажет.

Мысалы, Еуропалық білім беру оқу уақытының 50%-дан 70%-ға дейінгі көлемінде өндірістік практикалар өткізуді көздейді. Білім беру ұйымдарының базасында еңбек нарығының қажеттіліктерін тұрақты мониторингілеумен, жас мамандарды жұмысқа орналастырумен және бейіндік мамандықтар бойынша талапкерлерді іріктеуді түзетумен айналысатын Туризм индустриясы кәсіпорындарымен бірыңғай ақпараттық жүйемен біріктірілген мамандандырылған бөлімдер (кадр агенттіктері) құрылған АҚШ-та кадрлар даярлау тәжірибесі назар аударуға тұрарлық.

Бұдан басқа, жергілікті тұрғындарды туристерді қабылдау кезінде қызмет көрсетуге тарту үшін туристік әлеуеті жоғары шалғай өңірлерде жергілікті халықты оқытуға қажеттілік бар, бұл ауылдық жерлерде жұмыспен қамтуды қамтамасыз етуге және кірістердің ұлғаюына ықпал етеді.

5. Өңірлік және халықаралық деңгейлерде туристік әлеуетті ілгерілетудің жеткіліксіз деңгейі, Қазақстан аумағында тұрақты халықаралық іс-шаралардың болмауы, MICE туризмінің (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions – іскерлік туризм) жеткіліксіз дамуы.

Австралия, БАӘ, Израиль, Исландия, Греция, Норвегия және Грузия сияқты кейбір елдердің деректерін салыстыру кезінде (UNWTO: 2016 жылғы деректер, 2015 жылға

ондай деректер болмаған) пайыздық арақатынаста жоғарыда аталған елдер кіру туризмінен түсетін барлық кірістің 0,2% -дан 4,34% - ға дейін ілгерілетуге жұмсайды, ал Қазақстан – небәрі 0,03 %.

Ел туризмді дамытуға қаншалықты көп қаражат жұмсаса, туристер елге соғұрлым көп табыс әкеледі. Олар ЖІӨ-дегі үлестің өсуіне, нөмірлік қордың жүктелуіне, келушілердің санына және олардың туристік аумақтардағы шығындарына тікелей әсер етеді.

Бүгінгі таңда жаһандану жағдайында ұлттық туристік бренд құру қажеттілігі артып келеді.

Ұлттық туристік бренд мемлекет туралы ақпараттың таралуына ғана емес, сонымен бірге ол туралы қоғамдық пікір қалыптастырады және нәтижесінде оның дамуына ықпал етеді. Туристік бренд тұжырымдамасы айдентикадан және сапалы коммуникациядан тұрады, бірақ, ең алдымен, бұл елді картадан бөліп көрсетуге және кіру туризмін ғана емес, ішкі туризмді де танымал етуге мүмкіндік беретін стратегия.

Елдің туристік имиджін құруда дұрыс көзқарасты қалыптастыру мақсатында шаралар жүйелендірілетін және тетік әзірленетін ілгерілету және маркетинг стратегиясын әзірлеу қажет.

COVID-19 пандемиясы кезінде барлық маңызды туристік көрмелер, іс-шаралар мен мәдени шаралар тоқтатылды. Коронавирустық инфекцияның таралу қаупі аясында халықаралық іс-шараларды ұйымдастырушылар балама онлайн-сайттарды пайдалану мүмкіндігін қарастыруға мәжбүр болды. Алайда, B2B көрмелері туристік компаниялар үшін таптырмайтын ресурс және іскерлік байланыстар орнатудың тиімді әдісі болып қала береді. Мысалы, Ресей, Қытай, Өзбекстан, Қырғызстан және Әзірбайжан сияқты Қазақстанның көрші елдері көрмелер өткізе бастады және оларды өткізуге белсенді дайындалуда.

Белгілі болғандай, MICE туризм соңғы жылдары Қазақстандағы туризмнің басым түрлерінің бірі болып табылады. Пандемияға дейін MICE туризмінің әлемдік нарығының көлемі жыл сайынғы 7,5% өсіммен 725 млрд АҚШ долларын құрады. Халықаралық конгрестер мен конференциялар қауымдастығының рейтингіне сәйкес, Қазақстан 2019 жылдың қорытындысы бойынша MICE туризмді дамыту бойынша әлемде 79-орынды (өз көрсеткішін 20 позицияға жақсартып) иеленді.

Қауымдастықтың мәліметінше, 2019 жылы Қазақстан халықаралық қауымдастықтардың 18 іс-шарасын тартты, оларды өткізуден түскен табыс 6 миллион АҚШ долларын құрады.

Сонымен қатар, Қазақстан Ресей Федерациясы сияқты халықаралық MICE іс-шараларын (117 іс-шара, рейтингте 35-ші орын) тарту бойынша негізгі бәсекелестерден едәуір төмен екенін және 2019 жылдың нәтижелері бойынша халықаралық қауымдастықтардың 12951 MICE іс-шараларының тек 0,07%-ын тартқанын атап өту қажет.

Оңтүстік Корея, Сингапур, Түркия, Ұлыбритания сияқты дамыған МІСЕ дестинацияларында халықаралық МІСЕ іс-шараларын ұйымдастырушыларға мемлекеттік қолдау шаралары бар.

Бұл ретте елге халықаралық МІСЕ іс-шараларын тарту пандемиядан кейін саланы қалпына келтіруге ықпал ететін болады. Бүгін экономикалық тұрақсыздық жағдайында көрші елдер халықаралық іс-шараларды өткізу есебінен, сондай-ақ ірі көрмелерге қатысу арқылы шетелдік туристерді тарту үшін белсенді түрде бәсекеге түседі.

3. Халықаралық тәжірибеге шолу

Тұжырымдаманы әзірлеу барысында экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (бұдан әрі – ЭЫДҰ) және Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы (бұдан әрі – ТМД) елдерінің туристік саладағы халықаралық тәжірибесі зерделенді.

ЭЫДҰ елдерінің туризмді дамыту жөнінде қабылдап жатқан шаралары

Австрия

2019 жылы Федералды экономика министрлігі туризмнің жаңа ұлттық Стратегиясын жариялады, Т жоспары - туризмді дамытудың бас жоспары, ол Үкіметтің 2020 жылғы қаңтардағы бағдарламасында қайта бағаланды.

Жоспардың негізгі аспектілері:

туристердің де, жергілікті халықтың да үйлесімді өмір сүруін қамтамасыз ету;
туристік бағыттармен, кәсіпкерлермен, мүдделі топтармен және басқа секторлардың мүдделі тараптарымен ынтымақтастық;

цифрлық трансформацияны қолдау;

туризм секторы үшін тиісті базалық жағдайлар жасау;

оқыту сапасын оңтайландыру және туризм саласындағы жұмыстың тартымдылығын арттыру үшін бизнесаралық шаралар әлеуетін неғұрлым тиімді пайдалану;

тұрақтылық деңгейін, оның ішінде экологиялық таза мобилділікті жақсарту есебінен жоғарылату бойынша жұмыс;

туризм мен ауыл шаруашылығы арасындағы ынтымақтастықты жандандыру;

туристік маркетингті одан әрі дамыту;

жеке қаржыландыру тетіктері мен субсидияларды ұсыну арқылы отбасылық және меншік иелері басқаратын бизнесті нығайту және меншікті капиталға баса назар аударатырып, қаржыландырудың жаңа тетіктерін әзірлеу;

тұрақтылықтың барлық үш өлшемін қамтитын статистикалық көрсеткіштердің болашаққа бағытталған жүйесін құру.

2001 жылдан бастап аймақтарда туризмді дамыту федералды мемлекеттердің құзыретіне кірді, онда туризм мен туристік бизнесті қолдаудың жеке органдары әртүрлі заңды құқықтық нысандарда жұмыс істейді. Тоғыз федералды жердің әрқайсысының Үкіметінде арнайы туризм басқармасы бар, сонымен қатар туристік дестинацияны

басқару ұйымдары (Destination management organization, бұдан әрі – DMO) жұмыс істейді.

Нормативтік-құқықтық базаны жетілдіру және туристік кәсіпорындарға әкімшілік жүктемені төмендету бойынша тұрақты күш жұмсалады. Мысалы, орналасу орындарында қону кезінде ҚҚС 13%-дан 10%-ға дейін төмендету бойынша шара қабылданды.

Венгрия

Венгрияда туризм саласында біліктілікті арттыруға мемлекеттік қолдау бағдарламалары, салық преференциялары, инвесторлар үшін қаржы субсидиялары қарастырылған, олардың инвестиция көлемі кем дегенде 50 жаңа жұмыс орнын құрумен және басқалармен есептегенде 50 миллионнан астам еуроны құрайды.

Туризмді дамытудың 2030 жылға дейінгі ұлттық стратегиясы қабылданды, оның негізгі мақсаты-өз демалысын мүмкіндігінше көп адамға сапалы ортада өткізуге мүмкіндік беру.

Туристік әлеуетің ашылуы туристік дестинациялардың өз әлеуеті есебінен болжанып отыр. Орталық үкіметтің рөлі әрбір дестинация үшін дамудың басым бағытын анықтау және бірегей іс-әрекет бағдарламасын құру, брендтерді басқару және әр дестинация үшін бірегей өнімдер құру болып табылады.

2030 жылға дейінгі кезеңге арналған Стратегияны іске асырудың жоспарланған даму ресурстары: мемлекеттік бюджеттен 574,6 миллиард форинт (1,6 миллиард еуро) және Еуропалық Одақтың (бұдан әрі – ЕО) даму қорларынан (262,18 миллиард форинт (737,1 миллион еуро)).

Атап айтқанда, сыйымдылығы 100-ден асатын қонақүйлер салуға және бүкіл ел бойынша қонақ үй ғимараттарын жаңартуға 60 миллиард форинт (168,7 миллион еуро) бөлінеді.

Қабылданған шаралар негізінен дестинацияға бағытталған және мыңдаған қатысушыларға, соның ішінде шағын бизнеске және бұрын грантқа өтініш бере алмаған жеке тұрғын үйлер, қонақ үйлер және кемпингтер сияқты ең кіші қызмет көрсетушілерге арналған конкурстарды қамтиды.

Германия

Германиядағы туризм елдің ішкі жалпы өнімінің 8 пайызын қамтамасыз етеді. Тікелей туристік салада 3 миллионға жуық жұмыс орны бар. Саудамен қатар бұл қызмет көрсету саласындағы ең ірі сектор.

Жалпы, елге туристерді тартатын келесі негізгі факторларды бөліп көрсетуге болады:

- тарихи және мәдени көрікті жерлердің жоғары шоғырлануы;
- жеңілдетілген визалық режим (кешенді турлардың кең спектрінің мүмкіндігі);
- қызмет көрсетудің жоғары деңгейі.

Ұлттық туристік саланы дамыту тұжырымдамасы 4 "киттерге" негізделеді: "Мәдени туризм", "Агротуризм", "Оқиғалық туризм", "Интернет-технологиялар".

Германиядағы туризмді дамытудың негізгі мәселелері, сын-қатерлері мен басымдықтары олардың бәсекеге қабілеттілігін арттыру және өсу мен жұмыспен қамту әлеуетін ашу үшін шағын және орта бизнесті қолдауға бағытталған.

Израиль

Экономикалық тұрғыдан Израильдегі туризм жоғары кірісті бес саланың бірі болып табылады. Егер саланы инвестициялық тартымдылық тұрғысынан талдайтын болсақ, онда әрбір 1 доллар инвестиция 50 доллардан 100 долларға дейін әкеледі.

Израильдің Туризм министрлігі компаниялар мен ұшу консолидаторларына әкелінген әрбір турист үшін 60 еуро көлемінде өтемақы береді. Тағы бір шара жаңа аймақтық қалалардан ұшуды ұйымдастыруға қатысты: рейс ашылған кезде, мысалы, Новосибирск немесе Қазаннан авиакомпаниялар 250 000 еуро көлемінде өтемақы алады.

"Туризм қызметі туралы" Заңды жаңарту жұмыстары жүргізілуде. Клиенттерге қатысты көптеген ережелер бүгінгі үрдістерді ескере отырып қайта қаралатын болады. Сонымен қатар, кейбір ережелер сақталады, мысалы, салықты қайтару және қонақүйлерді жіктеу механизмдері. Ең маңызды модификация-бұл экскурсияларды ұйымдастыруға байланысты реттеу. Нәтижесінде, жаңа заң гид білім беру, лицензиялау және жұмысқа қойылатын талаптарды біріктіреді және келген туристерге израильдік лицензиясы бар гид қызметін пайдалану міндетін жүктейді.

Мексика

Үкімет қызметкерлер алдындағы әлеуметтік міндеттемелердің орнына 25 мың песо (1000 АҚШ доллары) мөлшерінде, оның ішінде туристік сектор мен кәсіпкерліктің басқа да жекелеген топтары үшін 2 млн жеңілдікті микрокредит беру жөнінде шаралар қабылдады.

Атап айтқанда, Мексика ішкі туризмді ынталандыру үшін үлкен деректер мен әлеуметтік желілерге негізделген өршіл сандық стратегияны жүзеге асыруда. Оған 32 мемлекет пен түрлі муниципалитеттер қатысады, олар мазмұнды қажетті аудиторияға жеткізуді қамтамасыз ететін баяндау және стратегиялық байланыс желісін құруға көмектеседі.

Жапония

2016 жылы Жапония Үкіметі 2030 жылға дейінгі ұзақ мерзімді стратегияны әзірледі

Жеке сектормен серіктестік жапондық саяхат және туризм қауымдастығы сияқты бизнес-топтармен тұрақты диалог кезінде өте маңызды болып саналады. Үкімет жеке сектор басқаратын (оның ішінде персоналға, оқытуға арналған шығыстарға субсидиялармен) ДМО құруға және дамытуға жәрдемдеседі.

Сонымен қатар, елімізде саланың дамуына серпін берген жаһандық спорттық іс-шаралар үнемі өткізіліп тұрады.

Жапон туризм агенттігінің 2019 жылға арналған бюджеті 71,1 миллиард йенді (530 млн еуро) құрады, бұл 2017 жылғы бюджеттен 2,8 есе көп. Бюджет 2019 жылдың қаңтарында белгіленген елден кетуге жаңа халықаралық туристік салықты енгізудің арқасында өсті.

Жапонияда (Оңтүстік Корея, Сингапур, Ирландия және т.б. елдердегідей) халықаралық МІСЕ іс-шараларын ынталандыру және қолдау шаралары бар.

Қолдау 100-ден астам шетелдік делегаттар қатысатын халықаралық іс-шаралар үшін жергілікті көлік (трансфер) қызметтерін, өткізу орындарын жалға беруді, сәлемдемелік қабылдауды, үлестіру материалдарын және полиграфиялық қызметтерді өтеусіз негізде ұсынуға бағытталған.

Бұл ретте ұшу, тұру, тамақтану және басқа да қызметтерге арналған шығыстарды халықаралық МІСЕ-іс-шаралардың делегаттары мен ұйымдастырушылары дербес өтейді, бұл ел экономикасына шетел валютасының түсуін қамтамасыз етеді.

Сондай-ақ Жапонияда МІСЕ туризм елшілері бағдарламасы жұмыс істейді. Халықаралық тәжірибе көрсетіп отырғандай, мұндай бағдарламалар даму стратегиясының маңызды құрамдас бөлігі болып табылады, өйткені аталған елшілер халықаралық қауымдастықтар мен шетелдік компаниялардың ірі іс-шараларын тарта алатын халықаралық деңгейде танымал адамдар (ғалымдар, дәрігерлер, қоғам қайраткерлері және т.б.) арасынан таңдалады.

Осыған ұқсас бағдарламалар Әзірбайжан, Өзбекстан, Ресей Федерациясы, Оңтүстік Корея, Сингапур, Ирландия, Жапония және басқа елдерде қолданылады.

ТМД елдері

Ресей Федерациясы

Ресейде туристік сала субъектілеріне 1,2 миллиард рубль мөлшерінде дағдарысқа қарсы шаралар спектрі жүзеге асырылды: туроператорларға авиатасымалдауға байланысты шығындарды өтеуге субсидиялар; жалақы төлеуге пайызсыз несиелер, қызметті қайта бастау; салық санкцияларын қолдануға мораторий; салық демалыстары.

Ресей Федерациясының Үкіметі туроператорларды көшпелі туризм саласында қолдаудың қосымша шараларын, сондай-ақ ресейшілік жарғыларды субсидиялау ережелерін бекітті.

Ішкі туризмді қолдау бағдарламасы қабылданды – туристік "Кэш-бэк", ол Ресейдегі азаматтардың демалысын қызықты әрі қолжетімді етуге, саяхат географиясын кеңейтуге, жаз айларын ғана емес, маусымның шекарасын ұлғайтуға бағытталған.

Ресей Федерациясының Төтенше жағдайлар министрлігінің аумақтық бөлімшелерін туристер мен туристік топтардың қозғалыс бағыттары туралы ақпараттандыру тәжірибесі қолданылады.

Туристердің (экскурсанттардың) өміріне, денсаулығына және олардың мүлкіне зиян келтірудің жоғары қаупімен байланысты, қол жетпейтін жерлер, су, тау, спелеологиялық және басқа да объектілер бойынша өтетін жүріп-тұру маршруттары туралы аумақтық органдарды хабардар ету, сондай-ақ аталған Министрліктің аумақтық органдарының жүріп-тұру маршруттары туралы ақпаратты сақтау, пайдалану және есептен шығару қағидалары бекітілді қол жетпейтін жерлер, су, тау, спелеологиялық және өмір сүру қаупінің жоғарылауымен байланысты басқа да объектілер бойынша, туристердің (экскурсанттардың) денсаулығына және олардың мүлкіне зиян келтіру арқылы.

Бұл тәжірибе Беларусь Республикасында, Грузияда және Украинада да енгізілген.

Әзірбайжан

Әзірбайжанда коронавирустық пандемия кезінде экономиканың зардап шеккен секторларына мемлекеттік қолдау шамамен 2,5 млрд манат (\$1,47 млрд), яғни мемлекеттік бюджеттің шамамен 10%-ын құрады. Кәсіпкерлер қолдау аясында жалақысының бір бөлігін мемлекеттен алатын болады. Сондай-ақ бизнес үшін салықтық преференциялар мен жеңілдіктер берілді.

Әзірбайжан үкіметі коронавирус салдарының экономикаға әсерін азайту және халықты қолдау бойынша шаралар кешенін әзірледі. Бағдарлама 10 бағытты қамтиды: пандемиядан (жұмыс орындарын сақтау мақсатында) зардап шеккен салаларда жұмыс істейтін 304 мың жалдамалы қызметкерге жалақы төлеу үшін қаржылық қолдау шаралары; пандемиядан зардап шеккен саласында жұмыс істейтін 292 мың жеке (микро) кәсіпкерлерге қаржылық қолдау; пандемиядан зардап шеккен саласында жұмыс істейтін кәсіпкерлік субъектілері үшін бірқатар салықтық жеңілдіктер, артықшылықтар мен каникул.

Сондай-ақ, пандемиядан зардап шеккен (0,5 млрд манат) салаларындағы кәсіпкерлік субъектілеріне берілген жаңа банктік кредиттер бойынша кредиттік кепілдіктерге жәрдемдесу; пандемиядан зардап шеккен (1 млрд манат) салаларындағы кәсіпкерлік субъектілерінің қолданыстағы кредиттік портфелі бойынша кепілдіктер; халықтың материалдық жағдайын қолдау үшін әлеуметтік пакет көзделеді.

Армения

Пандемия салдарынан қиын жағдайға тап болған бизнес пен азаматтарды қолдау мақсатында билік коронавирустың экономикалық салдарына қарсы іс – қимыл жөніндегі 14 бағдарламаны бекітті: олардың 6-ы бизнеске экономикалық жәрдемдесуге, 8-і халықтың түрлі топтарын әлеуметтік қолдауға қатысты. Жаңадан пайда болған проблемалар мен адамдардың өтініштеріне байланысты Үкімет жәрдемдесу бағдарламаларына мезгіл-мезгіл түзетулер енгізіп отырады, бенефициарлар мен экономикалық қызмет түрлерінің тізімдерін кеңейтеді, сондай-ақ азаматтардың максималды саны бағдарламаларды пайдалана алатындай кейбір жағдайларды жеңілдетеді.

Туризм саласына қатысты бағдарлама: шағын және орта бизнеске, яғни 2019 жылы айналымы 24-тен 500 миллион драманы құраған компанияларға көмек. Мемлекеттік қолдау шаралары өтімділік проблемаларына тап болған адамдарға қолданылады. Бұл кейбір өңдеу кәсіпорындары, қонақ үй бизнесі, тамақтану, туризм, қызмет көрсету, көлік және қойма, денсаулық сақтау және басқалары.

Коронавирустан қатты зардап шеккен кәсіпорындардың, атап айтқанда қонақ үйлердің, мейрамханалардың, кафелердің және тағы да басқа қызметкерлеріне ерекше қолдау көрсетілді.

Өзбекстан

Туристік саланы реформалаудың негізі ретінде Өзбекстан Республикасы Президентінің 2019 жылғы 5 қаңтардағы "Өзбекстан Республикасында туризмді жедел дамыту жөніндегі қосымша шаралар туралы" Жарлығы қабылданды, оның шеңберінде "2019-2025 жылдары Өзбекстан Республикасында туризм саласын дамыту Тұжырымдамасы" бекітілді.

Құжат туризм саласын дамытудың екі негізгі кезеңімен сипатталады:

2019-2020 жж. - туризмді дамытудың берік заңнамалық негізін құру, инфрақұрылымды жаңғырту және елдің туристік брендині ілгерілету жөніндегі институционалдық реформалар;

2021-2025 жылдары-ел экономикасындағы туризм индустриясының үлесін арттыру. Бұл бағытта елдің жалпы ішкі өніміндегі туризм үлесін 5% - ға дейін (2017 жылдың қорытындысы бойынша - 2,3%) ұлғайту, сондай-ақ 2025 жылдың қорытындысы бойынша қажетті инфрақұрылымды дамыту және Республиканың туристік әлеуетін әлемдік нарықтарда табысты ілгерілету арқылы 9 млн астам, оның ішінде алыс шетелден 2 млн. турист тарту мақсаты қойылған.

Туристік саланы "қалпына келтіру" үшін жеңілдіктер көзделген: салықтық әлсіреу, пайызсыз кредиттер, стартап-жобаларды қолдау, гранттар, кредиттер бойынша пайыздық шығыстарды субсидиялау, орналастыру жөніндегі қызметтер (қонақ үй қызметтері) құнының 10%-ы мөлшерінде орналастыру құралдарын субсидиялау, туроператорлар мен турагенттерге әрбір шетелдік турист үшін 15 доллар мөлшерінде субсидиялар, туроператорлардың әуе және теміржол билеттеріне шығыстарын субсидиялау, қонақ үйлердің реновациялау, реконструкциялау жөніндегі шығыстарын өтеу, сондай-ақ материалдық-техникалық базаны жаңарту.

Қырғызстан

Қырғызстанда туризм секторымен байланысты 100 мыңнан астам тіркелген субъектілер бар. Алайда, COVID-19 коронавирустық инфекциясының өршуіне байланысты туристік бизнестің қызметі 80-90 %-ға төмендеді.

Мемлекет елдегі әлеуметтік-экономикалық жағдайды тұрақтандыру, сондай-ақ Қырғыз Республикасында COVID-19 коронавирустық инфекциясының таралуына байланысты туризм секторын қолдау мақсатында шаралар қабылдауда.

Туристiк қызметтiң 2020 жылғы 1 маусымдағы қайта басталуына байланысты Қырғыз Республикасының Мәдениет, ақпарат және туризм министрлігі Қырғыз Республикасының Денсаулық сақтау министрлігімен бiрлесiп, эпидемиологиялық тәуекел (COVID-19) жоғары жағдайында туристiк қызметтi жүргiзу жөнiндегi талаптарды (бұдан әрi – талаптар) әзiрлеп, бiрлескен бұйрықпен бекiттi. Бұл талаптар туристiк бизнес өкiлдерi арасында кең таралған.

Экономикалық және әлеуметтiк тұрақтылықты қалпына келтiру және қамтамасыз ету, COVID-19 коронавирус пандемиясы жағдайында кәсiпкерлiк қызмет субъектiлерiн қолдау мақсатында "Кәсiпкерлiк субъектiлерiн қаржыландыру" бағдарламасы бекiтiлдi, ол сондай-ақ туризм саласындағы кәсiпкерлер үшiн жеңiлдiктi кредиттiк қаражат берудi қамтиды.

Ойын бизнесi

Халықаралық тәжiрибе көрсеткендей, ойын алаңдары ойын-сауық пен демалыс үшiн ең танымал орындардың бiрi болып табылады. Кейбiр елдерде мұндай аймақтардан түсетiн кiрiстер өңiрдiң жалпы өңiрлiк өнiмнiң үлкен үлесiн құрайды.

Мысалы, 2010-2020 жылдар аралығында "Marina Bay Sands" және "Resorts World Sentosa" казинолары бар екi iрi сингапурлық курорт мемлекеттiк бюджетке салық түрiнде 5,5 млрд. АҚШ долларынан астам төлеп, 20 000-нан астам жұмыс орнын құрды. 2019 жылы екi казиноның табысы 5,9 млрд, АҚШ долларын немесе Сингапур ЖIӨ-нiң 1,6%-ын құрады.

Испанияда, Францияда, Германияда және Италияда 2019 жылы ойын мекемелерiнiң кiрiсi 9 миллиардтан 18 миллиард еуроға дейiн болды. Осы қызметтен түскен салық түсiмдерi (2-ден 4 млрд еуроға дейiн) әлеуметтiк нысандарды, мектептердi, ауруханаларды, көлiк инфрақұрылымын дамытуға салынуда.

2019 жылы Грузияға 9,3 млн. турист келген. Оның iшiнде 50% немесе 4,6 млн. турист казиноға келдi, ойын бизнесiнен түскен табыс шамамен 2,2 млрд, АҚШ долларын құрады (ел ЖIӨ-нiң 14%), бұл салада 8 мыңға жуық адам жұмыс iстейдi. Ойын бизнесiнен түсетiн салық түсiмдерi жыл сайын өсiп келедi, ал 2018 жылы олар 46,6 миллион долларға жеттi, сонымен бiрге Филиппиндегiдей, казиноға келушiлердiң көпшiлiгi шетелдiктер, негiзiнен құмар ойындарға қатаң тыйым салынған көршi мұсылман мемлекеттерiнен келедi.

Казино бiр келушiге жалпы шығындарды едәуiр арттырады деп саналады. Дамушы елдерде күнделiктi шығындар 100 доллардан 200 долларға дейiн өзгеруi мүмкiн, ал дамыған ойын аймақтарында бұл көрсеткiш 500 доллардан 600 долларға дейiн өзгеруi мүмкiн.

Мұндай қызметтiң шығындарының артуы экономиканы дамытуға көмектеседi, ал құмар ойындар аймақтық негiзде ЖIӨ-нiң 10-15% құрайды.

Казино тікелей және жанама түрде аймақтағы жұмыспен қамтудың өсуіне, салық түсімдерінің артуына ықпал етеді, тікелей және жанама салық аударымдары арқылы экономикаға айтарлықтай үлес қосады.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар (бұдан әрі – ЕҚТА)

Биологиялық алуантүрлілік туралы Конвенция Тараптарының 10-шы Конференциясында қабылданған жаһандық нысаналы міндет (2010 жыл, Жапония) қорғалатын табиғи аумақтарды жер бетіндегі экожүйелердің жалпы аумағының 17%-на дейін кеңейту арқылы биоалуантүрлілікті сақтауды қамтамасыз етуді көздейді. Атап айтқанда, экожүйелердің тұрақты дамуы үшін әлемдік тәжірибеде қабылданғандай, қорғалатын аумақтардың ауданы шамамен 10-12 % болуы керек.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда тұрақты туризмді дамыту шеңберінде ұлттық саябақтарды басқарудың ең тиімді әлемдік тәжірибесі АҚШ, Австралия және Грузия елдерінде кездеседі.

Мұндай елдерде биологиялық алуантүрлілік сақтау, инвестиция тарту, кәсіпкерлікті және туризмді дамыту бойынша іс-шаралар нақты белгіленген. Ұлттық парк қызметінің әр бағыты басқа бағытқа зиян келтірмей-ақ тиімді және үйлесімді түрде дамиды.

Осылайша, халықаралық тәжірибе туризмнің дамуын қамтамасыз етудегі атқарушы биліктің белсенді рөлі табыстың маңызды факторларының бірі болып табылатынын көрсетеді. Сонымен қатар, туризмді дамытуды мемлекеттік қолдау нысандары өте алуан түрлі.

Елімізде мемлекеттік қолдау шаралары бойынша халықаралық тәжірибе қолданылды. Олардың көпшілігі Қазақстанда 2021 жылдан бастап енгізілді. Осы шаралардың арқасында ел туризм саласындағы кәсіпкерлікті дамытуға, сондай-ақ туристердің ішкі және кіру ағындарын ынталандыруға серпін алды.

Кейбір енгізілген шаралар бірегей және көптеген шет елдер үшін үлгі болып табылады.

Ұлттық саябақтарда экологиялық туризмді дамыту шеңберінде елімізде инвестициялар тарту және АҚШ тәжірибесі бойынша биоәртүрлілікті сақтау жөніндегі жұмыс жалғастырылатын болады.

Сонымен қатар, Ресей мен Өзбекстанның тәжірибесі бойынша ішкі туризмді одан әрі ынталандыру мақсатында туристік "Кэш бэк" енгізу бойынша жұмыс жүргізілетін болады. Тетік туристердің ұйымдастырылған ішкі саяхаттарға жұмсаған шығындарының өтемақысын тур құнының 20%-на дейін төлеуді көздейтін болады.

Бұл шара ұйымдастырылған демалыс мәдениетін және ел ішінде саяхаттаудың қолжетімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

4. Туристік саланы дамытудың пайымы

Тұжырымдаманы іске асыру қорытындысы бойынша туризм саласы Қазақстан Республикасындағы экономикалық дамудың ұлттық басымдығына айналады. Туризм

барлық мүдделі тараптар – мемлекет, бизнес және қызметкерлер үшін мультипликативті әсер ететін бизнестің тиімді түрлерінің біріне айналады. Саладағы жұмыспен қамту 800 мың адамға дейін артады. Саладағы жалпы қосылған құн (бұдан әрі – ЖҚҚ) көлемінің өсуі 6 трлн теңгеден асады.

Халықтың қалың жігі арасында кәсіпкерлік қызмет мәдениеті, отбасылық, шағын және орта бизнесті жүргізу, оның ішінде басым туристік аумақтарда (бұдан әрі – БТА) зәкірлі туристік жобаларды іске асыру есебінен дамитын болады.

Қазақстанға ішкі және келуші туристер саны жоспарлы көрсеткіштерге жетеді, келуші туристер санының ұлғаюына байланысты "Сапарлар" сыныптамасы бойынша көрсетілетін қызметтер экспорты артады.

Мемлекет салаға инвестициялар тарту үшін қолайлы жағдайлар жасайды, оның өсуі тұру және тамақтану қызметтерінде шамамен 260 млрд теңгеге жетеді.

Басым туристік аумақтар сапалы инженерлік-көліктік және туристік инфрақұрылыммен қамтамасыз етілетін болады. Туристік орындарда туристердің қажеттіліктерін қанағаттандыруды қамтамасыз ету мәселесі шешілетін болады.

Әуежайларды, теміржол вокзалдары мен автостанцияларды қоса алғанда, туристің жүру жолында жайлылық қамтамасыз етіледі, сондай-ақ туристік объектілерге қолжетімділік қамтамасыз етіледі, абаттандырылған СГТ мен жол бойындағы сервистің заманауи объектілері орнатылады. Көлік-логистикалық инфрақұрылымның барлық негізгі объектілерінде Интернет желісіне қол жеткізе отырып, мобильді байланыс желісімен тұрақты қамту қамтамасыз етіледі, бұл туристер үшін цифрлық онлайн-сервистердің кең желісін ұсынуға мүмкіндік береді.

Еліміздің барлық өңірлерінен негізгі туристік дестинацияларға ұшулар жолға қойылады. Жолаушылар вагондарының саны елдің курорттық аймақтарына апаратын бағыттар бойынша ұлғайтылатын болады. Туристік өнімдердің ассортименті мен сапасы жеткілікті болады, орналастыру орындарында және туристік объектілерде сервис халықаралық стандарттарға сәйкес келеді, турист жоғары сапалы қызмет алады.

Туристік нарықтағы бәсекелестікті арттыратын, сондай-ақ субъектілер арасындағы саладағы өзара іс-қимылды жеңілдететін цифрлық құралдар енгізілетін болады. Туристерді орналастыру орындарын "eQonaq" ақпараттық жүйесімен қамту 100 % құрайды.

Мәдени-танымдық, агротуризмді, әлеуметтік, медициналық, экологиялық, іскерлік, балалар-жасөспірімдер және туризмнің басқа да түрлерін ілгерілетуді қоса алғанда, ұлттық және мемлекетаралық өзара түсіністікті ілгерілетуге ықпал ететін оң және өнімді мәдениетаралық қатынастар құрылатын болады.

Ел белсенді елдік маркетинг есебінен өңірлік және әлемдік нарықтарда танылатын болады. Картада елді бөліп көрсетуге және тек кіру туризмін ғана емес, сонымен қатар

ішкі туризмді де танымал етуге мүмкіндік беретін стратегия болады. Саяхат пен туризмді дамытудың жаһандық индексі бойынша ДЭФ рейтингінде Қазақстан ТОП-50 елдің қатарына кіреді.

5. Туристік саланы дамытудың негізгі қағидаттары мен тәсілдері

Осы Тұжырымдама сабақтастықты сақтап, сапа, бәсекелестік, рентабельділік және орнықты даму қағидаттарына негізделетін болады.

Тұжырымдама көліктік және қалалық инфрақұрылымды дамытуды, автомобиль қатынасы мен тұрақты қалалық көлікке қолжетімділікті, әуе және теміржол қатынасын дамытуды, шекаралық өткізу пункттерінің инфрақұрылымын, сумен жабдықтау және су бұруды, қатты қалдықтарды басқаруды, электрмен жабдықтауды және телекоммуникацияларды, сервистік және басқа да туристік инфрақұрылымды (көлік хабтары, әуежайлар, теміржол вокзалдары, жергілікті маңызы бар автомобиль жолдары) дамытуды қоса алғанда, елдің туристік дестинацияларын кешенді дамытуды және абаттандыруды көрсетеді, елді мекендерден тыс туристік объектілерге кірме жолдар, жол бойындағы сервис, санитариялық-гигиеналық тораптар, аумақты абаттандыру, жұмсақ инфрақұрылым және таңы да басқа.), Қазақстанның табиғи, тарихи-мәдени, этностық әртүрлілігі мен гастрономиясының ерекшеліктерін ескере отырып, туристік дестинациялардың айналасында сапалы және теңтүпнұсқалы туристік өнімдер жасау, сондай-ақ "Киелі география" елдің киелі объектілерінің мәдени-географиялық картасы ескерілетін болады.

Тұжырымдаманы іске асыру барысында жаһандық үрдістер мен сын-кәтерлерді ескере отырып, туристік саладағы бар проблемаларды шешуге баса назар аударылатын болады, осыған байланысты негізгі тәсілдер белгіленеді:

5.1. Логистика, туризм инфрақұрылымын құру және дамыту

Болашақта туристік аймақтарда инженерлік-коммуникациялық және көлік инфрақұрылымын дамыту шеңберінде туризм саласын дамыту жөніндегі мемлекеттік саясат жалғасын табады.

Туризм инфрақұрылымын дамыту үшін дестинацияларды дамытуды жүйелі жоспарлау және олардың инвестициялық тартымдылығын қамтамасыз ету қажет.

Инвестициялық тартымдылыққа туристік сала мәселелері жөніндегі заңнамада көзделген ынталандыру құралдарын, сондай-ақ кәсіпкерлікті қолдаудың стратегиялық құжаттарын қолдану есебінен қол жеткізілетін болады.

Бағалау бойынша 2029 жылы Қазақстанның орналасу орындарында төсек-орындардың 280 мыңға дейін ұлғаюы күтілуде.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес туристің қажеттіліктерін қанағаттандыруға қабілетті объектілерді басым туристік аумақтарда салу жөніндегі іс-шаралар іске асырылатын болады.

Туризм саласындағы жобаларды қаржыландыру жөніндегі іс-шараларды іске асыру мақсатында Үкіметтің және/немесе Үкімет жанындағы комиссияның шешімі негізінде "Қазақстанның Даму Банкі" АҚ түпкілікті қарыз алушылар үшін жылдық сыйақы мөлшерлемесі бойынша 7%-дан аспайтын, 20 жылдан аспайтын мерзімге, жоба сомасының кемінде 20%-ы кәсіпорынның өз қатысуымен жеңілдікті ұзақ мерзімді қаржыландыруды ұсынатын болады. Қаржыландыру көзі 85/15 пропорциясында бюджет қаражаты және нарықтық қаржыландыру болып табылады. Бюджет қаражаты "Қазақстанның Даму Банкі туралы" Заңда белгіленген шарттардың орындалуын қамтамасыз ету үшін бюджеттік кредит және (немесе) "Қазақстанның Даму Банкі" АҚ жарғылық капиталын ұлғайту нысанында бөлінеді.

Елді мекендерден тыс жерлердегі туристік орындарға кірме жолдардың құрылысы дамитын болады.

Ұлттық парктер аумағында, сондай-ақ елді мекендерден тыс туристік орындарда инфрақұрылымды дамыту үшін жергілікті атқарушы органдарға тиісті заңнамалық құзыреттер беру жөніндегі мәселе пысықталатын болады. Бұл шара тиімділікті арттыруға және жетіспейтін инфрақұрылымды салу тетігін жеңілдетуге мүмкіндік береді.

Сондай-ақ туристік ресурстарды дамыту мақсатында инвестициялық әлеуетті кеңейтуге бағытталған кешенді шаралар қабылданатын болады.

Инвестициялық жобаларды іске асыруға мемлекеттің қатысуы стратегиялық құжаттар, инвестициялық келісімшарттар жасасу шеңберінде инвестициялық преференциялар, жер, инфрақұрылымдық және мемлекеттік органдармен өзге де проблемалық мәселелерді шешу шеңберінде жеңілдікті қаржыландыруды бөлу бөлігінде жүзеге асырылатын болады.

Ұлттық парктер экологиялық туризм жобаларын табысты жүзеге асыру үшін зәкірлі инвесторлармен жұмыс жалғасатын болады.

Инфрақұрылымдық даму шеңберінде туристік мүдделер орындарында СГТ орнату, қолданысқа енгізу және қызмет көрсету мониторингі жалғастырылатын болады, сондай-ақ СГТ мазмұнын субсидиялауға тұрақты қаржыландыру қамтамасыз етілетін болады.

СГТ және ЖБСО тексеру жүргізілді және олардың автомобиль жолдары бойындағы туристік дестинацияларға қажеттілігі анықталды. Зерттеу нәтижелері бойынша республика бойынша 931 санитариялық тораптары бар қызмет көрсету объектілеріне қажеттілік бар, оның ішінде 438 бірлік "ҚазАвтоЖол" ҰК" АҚ желісі бойынша және 493 бірлік Қазақстан Республикасының Мәдениет және спорт министрлігінің және облыс әкімдіктері желісі бойынша.

Инвестицияларды жоспарлау принципі де енгізіледі. Осылайша, өңірлерде туристік маршруттарды түгелдеу және туристік инфрақұрылымның дамуын рейтингтік бағалау бойынша жүргізілетін жұмыс (бұдан әрі – зерттеу) нақты объектілерге қажеттілікті

анықтауға мүмкіндік береді және де туристік бағыттарды одан әрі дамытуға бағытталған инвесторлар үшін негізделіп, жан-жақты ұсыныстарды қалыптастырудың ақпарат көзі болып табылады.

Зерттеу нәтижелерін талдау негізінде мүдделі тараптар үшін келесі мәселелер бойынша ұсыныстар әзірленетін болады:

1) әр дестинация бойынша жеке туристік инфрақұрылымды дамытуға бағытталған өзара байланысты техникалық және ұйымдастырушылық шаралар, оның ішінде:

туристік орындарға баруға дейін/арасындағы автомобиль жолдары мен темір жолдарын, сондай-ақ туристік бағыттардағы әуежайларды, вокзалдарды салу, жөндеу, реконструкциялау және жаңғырту қажеттілігі;

нақты объектілерге қажеттілікті және олардың орналасуын анықтайтын бағыттар аумағында, оларға баратын жол бойында толыққанды жол жиегін, сервистік және жұмсақ инфрақұрылымды дамыту/жаңғырту (СМК, кемпинг, сервистік, қоғамдық тамақтандыру, медициналық және санитарлық пункттер, ақпараттық стендтер, белгілер, бағдарлау белгілері, кіреберіс жолдар, мүгедектерге арналған жақсарту элементтері және тағы да басқалары);

2) қолданыстағы туристік өнімдер мен маршруттарды жетілдіру/кеңейту және жаңаларын құру, олардың туристер үшін тартымдылығын арттыру, типтік туристік маршруттардың жұмсақ инфрақұрылымын дамыту.

Туристік маршруттарды түгендеу ЖАО, салалық және кәсіпкерлік қауымдастықтардың, туристік бизнестің өкілдерімен бірлесіп жүзеге асырылатын болады.

Мониторинг нәтижелері қолданыстағы интернет ресурстарда көрсетіледі, сондай-ақ мүдделі жергілікті және орталық атқарушы органдардың, депутаттық корпусының және қоғамдық ұйымдардың назарына жеткізіледі. Бұл қызметтің ашықтығы мен тәуелсіздігін қамтамасыз етеді, күштерін біріктіреді және де басқарылатын аумақтарда туризмді дамыту бойынша нақты шараларды жүзеге асыру үшін жергілікті атқарушы органдарды ынталандырудың тиімді тетігін жасайды.

Салыстырмалы талдау жүргізу, инвестицияланған қаражаттың тиімділігін бағалау мүмкіндігі мен даму динамикасын бағалау үшін туристік инфрақұрылымның даму деңгейі бойынша аймақтардың әдістемесін әзірлеу және ұлттық рейтингтік бағалауды енгізу жоспарлануда.

Рейтингтік бағалау ең үздік халықаралық тәжірибені ескере отырып, Қазақстанның Туризм картасына енгізілген БТА пен ТОП-50 бағыттарын қамтиды.

Туристік дестинациялар мен еліміздің аймақтары арасындағы әуе қолжетімділігін арттыру мақсатында бірінші кезеңде Каспий жағалауының (Маңғыстау облысы, Ақтау қаласы) және Алакөл жағалауының (Жетісу облысы, Үшарал қаласы) туристік потенциалы жоғары және көліктік қолжетімділігі төмен дестинациясы ретінде анықталды.

Осыған байланысты географияны кеңейту және ішкі авиаұшулардың құнын төмендету үшін отандық авиакомпаниялармен жаңа тұрақты авиамаршруттарды ашу, билеттерді арзандату, сондай-ақ ұшақтардың борттарын толтыру бөлігінде маршрутты пысықтау жөніндегі мәселе пысықталатын болады.

Көліктік қолжетімділікті одан әрі дамыту үшін отандық авиакомпаниялар, теміржол және автокөлік тасымалдаушылары ел ішінде интермодальдық жолаушылар тасымалын дамытатын болады, бұл көліктік қажеттіліктерді неғұрлым толық сапалы қанағаттандыру мақсатында жолаушыларды тасымалдау процесіне қатысатын көліктің екі және одан да көп түрін пайдалануды білдіреді.

Қолайлы инвестициялық ахуал жасау, сондай-ақ туризм саласында кәсіпкерлік белсенділікті ынталандыру мақсатында Заңы шеңберінде 2022 жылдан бастап жаңа заңнамалық шараларды іске асыру басталады:

- 1) БТА-да туристік қызмет объектілерін құру кезінде инвестициялық преференциялар үшін шекті деңгейді төмендету;
- 2) Тау шаңғысы курорттары үшін жабдықтар мен техника сатып алу бойынша шығындардың бір бөлігін өтеу;
- 3) туристік объектілерді салу, реконструкциялау кезінде шығындардың бір бөлігін өтеу;
- 4) жүргізушінің орнын қоспағанда, туристік қызметті жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілеріне (туравтобустарға) отыратын сыйымдылығы сегіз орыннан астам автомобиль көлік құралдарын сатып алу бойынша шығындардың бір бөлігін өтеу;
- 5) жол бойындағы сервис объектілерін салу бойынша шығындардың бір бөлігін өтеу;
- 6) санитариялық-гигиеналық тораптарды күтіп-ұстауды субсидиялау;
- 7) шетелдіктер үшін туристік жарна төлеу (мөлшерін мәслихаттар айқындайды).

Шағын, орта және ірі "зәкірлік" инвестициялық жобаларды іске асыруға жеке капитал тарту өңірлік туризмді дамытудың маңызды факторы болып табылады. Мұндай жобаларды сүйемелдеу жөніндегі жұмыс жалғасатын болады. Басым аумақтар ретінде Маңғыстау облысы, Түркістан облысы, Алматы тау кластері және тағы да басқа туристік дестинациялар әрекет ететін болады.

Көліктік қолжетімділікті арттыру автомобиль жолдарын салу және реконструкциялау, Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасындағы өткізу пункттерінің, автовокзалдар мен автостанциялардың, теміржол вокзалдары мен станцияларының, сондай-ақ әуежайлардың инфрақұрылымын дамыту арқылы Қазақстанның туристификация картасына сәйкес туристік мүдделіліктің негізгі объектілеріне, сондай-ақ авиаұшулардың, автомобиль және теміржол тасымалдарының қолжетімділігін арттыру арқылы қамтамасыз етілетін болады.

Туристік дестинацияларға автожолдардың сапасын арттыру үшін республикалық және жергілікті жолдарды, оның ішінде Қазақстанның туристификациялау картасының

объектілеріне "соңғы миль" автожолдарын салу мен реконструкциялауға мониторинг жүргізілетін болады.

Елді EV үшін ЕС желісімен жеке инвестициялар есебінен жабу Батыс Еуропа-Батыс Қытай халықаралық көлік дәлізі бойынша туризмді дамытуға және соның салдарынан қоғамдық тамақтандыру желілерін дамытуға қызмет етеді.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасындағы өткізу пункттерін одан әрі дамыту үшін мемлекеттік саясатты жетілдіру және ведомствоаралық жұмысты үйлестіру жөніндегі шаралар көзделеді. Осы мақсатта Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерін жаңғырту мен реконструкциялауға басымдық беру мәселесі пысықталатын болады.

Әуежайлардың инфрақұрылымын дамыту үшін ұшу-қону жолақтарын (ҰҚЖ), әуежайлардың терминалдарын және материалдық-техникалық инфрақұрылымды одан әрі реконструкциялау жөніндегі мәселе пысықталатын болады.

Әуежайлардың инфрақұрылымын одан әрі дамыту: техникалық жарақтандыруды жаңғырту және әуежайларда мамандандырылған жабдықты жаңарту; жолаушылардың жайлы болу деңгейін арттыру (ішкі инфрақұрылымды дамыту, ұсынылатын қосымша қызметтер спектрін ұлғайту, рейстерді күту залдарында қосымша жолаушылар креслоларын орналастыру, багаж арбаларымен, балалар бұрыштарымен және т.б. қамтамасыз ету) жөніндегі мәселе қаралатын болады; сондай-ақ тіркеу сөрелерінде және тексеру қызметтерінде жолаушыларға қызмет көрсетуге тікелей тартылған әуежай қызметкерлерінің біліктілігін арттыру.

Теміржол көлігі мен тасымал инфрақұрылымын одан әрі дамыту, оның ішінде БТА-ға теміржол вокзалдары мен станцияларын салу және реконструкциялау жөніндегі жұмыстарды жалғастыру; жазғы кезеңде ішкі және халықаралық маршруттарға қосымша поездар бөлу; жолаушылар вагондары мен рейстердің жылжымалы құрамын ең жоғары маусымда ұлғайту мәселесі қаралатын болады.

Бұдан басқа, Каспий теңізі аумағында круиздік туризмді дамыту мақсатында Ақтау портында теңіз вокзалын салу мәселесі пысықталатын болады.

Қазақстанның туризм индустриясын жоспарлы қалыптастыру үшін өңірлік авиацияны дамыту маңызды болып табылады. Қазақстан кең аумақты иелене отырып, сондай-ақ жергілікті маңызы бар, оның ішінде облысаралық автомобиль жолдары дамымай, туристік дестинациялардың республиканың ірі қалаларымен тұрақты байланысын қамтамасыз ете алмайды, осыған байланысты қазақстандық демалыс аймақтарының қажетті туристік қолжетімділігі мен тартымдылығы жоқ. Бұл проблеманы шешу негізгі туристік дестинациялар мен ірі қалалар, облыс орталықтары арасындағы тұрақты және (немесе) маусымдық авиамаршруттарды дамытуда көрінеді.

Қазақстанды басқа дестинациялармен біріктіретін авиамаршруттар желісін дамыту мақсатында жаңа авиарейстерді ашу мәселелері бойынша шет мемлекеттердің авиациялық билік орындарымен тұрақты негізде келіссөздер жүргізілетін болады.

Географияны кеңейту және ішкі авиаұшулардың құнын төмендету үшін ел өңірлері арасындағы ішкі авиатасымалдар бағыттарының санын ұлғайту мәселелері пысықталатын болады.

ЕҚТА аумақтарында орнықты туризмді дамыту шеңберінде АҚШ, Австралия, Грузия ұлттық паркттері агенттіктерінің қызметінде пайдаланылатын МҰТП-ны басқару саласында тиімді әлемдік тәжірибе қолданылатын болады.

ЕҚТА аумағында елдің маңызды табиғи объектілерінің сақталуын қамтамасыз ететін инвесторлар тартылатын болады. МҰТП инфрақұрылымын дамыту бойынша жұмыс жалғасады.

ЕҚТА-дағы туризм объектілерін қажетті инфрақұрылыммен қамтамасыз ету және туристік және рекреациялық қызметті жүзеге асыратын инвесторларды тарту үшін жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп инфрақұрылым объектілерін салу жалғастырылатын болады.

Имантау-Шалқар курорттық аймағын (бұдан әрі – ИШКА) дамыту шеңберінде ИШКА туристік-рекреациялық қызметті жол картасын әзірлеу жоспарлануда, ол сондай-ақ экотуризмді дамыту үшін пилоттық режимде "Көкшетау" МҰТП курорттық аймағының учаскелерін басқарудың жаңа моделін көздейді.

Сондай-ақ, ИШКА дамыту бойынша жобаны іске асыру мақсатында инвесторларды тарту бойынша шараларды күшейту, сондай-ақ ИШКА қажетті инженерлік және көліктік инфрақұрылымын қамтамасыз ету мәселесін пысықтау жоспарлануда.

5.2. Қолайлы жағдайлар жасау, сервис сапасын арттыру және цифрландыруды дамыту

Туристік дестинацияларды дамыту және еңбек ресурстарын өндіріске жаппай тарту, қолайлы туристік климат құру және Қазақстанның туристік потенциалын танымал ету арқылы туристік қызметтер мен өнімдердің қолжетімділігі мен сапасын арттыруға ерекше назар аударылатын болады.

COVID-19 пандемиясына байланысты санитарлық-эпидемиологиялық жағдай жақсарған сайын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасынан өтуіне шектеулер алынып тасталады.

Алыс және жақын шетелдермен, Қазақстанның нысаналы нарықтарымен тікелей (тұрақты, тұрақты емес чартерлік рейстер) әуе қатынасын одан әрі жаңарту мәселесі пысықталатын болады.

Азаматтары Қазақстан Республикасына визасыз бара алатын елдердің санын көбейту бойынша жұмыс жалғасады. Сыртқы істер министрлігі өзара визалық талаптардан босатуға мүмкіндік беретін 26 елмен келісім жобаларын келісу бойынша жұмыс жүргізуде. Олардың ішінде: Бахрейн, Доминикан республикасы, Парагвай, Австрия, Сауд Арабиясы, Сан-Марино, Венесуэла және т.б. елдер. Бұл азаматтары Қазақстанға визасыз кіре алатын елдер санын 100-ге дейін арттыруға мүмкіндік береді.

Визалық саясатты одан әрі ырықтандыруға шетелдік келушілердің уақытша тұратын орындары туралы ақпаратты жинаудың, өңдеудің және талдаудың электрондық жүйесін ("e-Qонақ (eHotel) ақпараттық жүйесі") енгізу есебінен қол жеткізілетін болады:

Сондай-ақ, нысаналы нарық елдеріне қатысты (Таяу Шығыс және Оңтүстік-Шығыс Азия елдері, сондай-ақ Үндістан, Қытай, Иран) келесі шараларды қабылдау бойынша ұсыныстар енгізіледі^

"e-visa" электрондық визалар жүйесі бойынша елдер тізбесін кеңейту;
шақыру талабын жою;

БАӘ резидент – шетел азаматтары үшін ҚР визаларын оңайлатылған беру мүмкіндігін қарастыру.

"e-Qонақ" (e-Hotel) және мобильді қосымшаларды одан әрі енгізу Қазақстан Республикасында болған кезеңде шетелдіктердің тиісті көші-қон бақылауын құруға мүмкіндік береді.

Визалық және көші-қон саясатын ырықтандыру жағдайында тәуекелдерді басқару үшін мынадай шаралар қабылдау көзделеді:

1) Ұлттық қауіпсіздік комитетіне, Ішкі істер министрлігіне барлық қонақ үйлер мен басқа да орналастыру орындарына келушілерді тіркеудің ақпараттық жүйелеріне рұқсат беру;

2) Ұлттық қауіпсіздік комитетіне, Ішкі істер министрлігіне авиажелілер мен автобус тасымалдарының жолаушылары туралы ақпарат беру.

Тәуекелдерді басқару мәселелері визалық-көші-қон саясатын ырықтандыру шеңберінде шешілетін болады.

Туристік объектілердегі туристердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігінің аумақтық бөлімшелерін туристер мен туристік топтардың жүріп-тұру маршруттары туралы хабардар ету, сондай-ақ ұсынылған ақпаратты сақтау, пайдалану және есептен шығару жөніндегі талапты көздеу қажет.

"e-Qонақ" (e-Hotel) ақпараттық жүйесінің жұмыс істеуі және оны Қазақстан өңірлерінде (облыс орталықтары мен БТА) енгізу жөніндегі жұмыс жалғастырылатын болады. Уақытша тұруды ұйымдастыру жөніндегі қызметтер саласындағы есептілікті ұсынатын субъектілерден әкімшілік деректерді автоматтандырылған жинау және өңдеу көзделетін болады.

Бұл респонденттерге жүктемені азайту және жалпымемлекеттік статистикалық байқаудың қолданыстағы статистикалық нысандарын оңтайландыру (жою) үшін негіз болады, деректерді құрылымдауға мүмкіндік береді, елдегі туристік саланы басқарудың тиімділігін арттырады, бұл, сайып келгенде, бірыңғай цифрлық ақпараттық платформаны пайдалана отырып, саланы цифрлық экономиканың толыққанды сегментіне айналдыруға әкеледі.

Туристік білім беруді жетілдіру үшін туризм саласы үшін кәсіби стандарттарды жаңарту, сондай-ақ саланың қажеттіліктеріне жауап беретін және мамандандырылған пәндер мен практикалық сабақтардың көлемін едәуір кеңейтетін жаңа білім беру стандарттарын қабылдау мәселесін пысықтау қажет.

Бұл ретте оқытушы кадрлардың құрамына мамандандырылған пәндерді оқыту деңгейін арттыру мақсатында туристік индустриядан практикалық қызметкерлерді тарту қажет.

Сондай-ақ онлайн форматта туризм салалары қызметкерлерінің біліктілігін арттыру бойынша жұмыстар жүргізу жоспарлануда.

Туристік өнімдерді дамыту бойынша туристік бизнес субъектілері үшін, оның ішінде MICE туризм, туристік қызметтер сапасының стандарттары және т.б. бойынша арнайы бағдарламалар әзірленетін болады.

Жалпы, 2029 жылдың соңына дейін туризм саласында кемінде 14 мың жұмыспен қамтылған адамдардың құзыреттерін дамыту жөніндегі іс-шаралармен қамтуды қамтамасыз ету жоспарлануда.

Туристік қызметтердің сапасын арттыру үшін "Сапа белгісі" ынталандыру және ынталандыру тетігі бар халықаралық стандарттау жүйесінің үлгісі бойынша туризм индустриясы субъектілерін ерікті сертификаттауды енгізу жоспарлануда. Бұл ретте стандарттарға сәйкестік идеясын ілгерілету және бизнес субъектілері арасында, оның ішінде оқыту арқылы тиісті ақпаратты тарату қажет, өйткені халықаралық тәжірибе негізінде (Қытай, Испания, Швейцария) сапа стандарттарын жүргізілген зерттеу нәтижелері бойынша 2020 жылы көптеген бизнес субъектілері туризм саласындағы белгілі бір стандарттардың талаптары немесе бар екендігі туралы ақпаратты меңгермейді.

Бұдан басқа, туристік өнімдерді дамыту және туристік бағыттардың сапасын арттыру үшін туристік операторлардың өз азық-түлік ұсыныстарын әзірлеу кезінде одан әрі пайдалануы үшін белгілі бір туристік маршруттар мен объектілердің қажеттілігі мен жай-күйі туралы өзекті деректерді жинауды қамтитын маркетингтік зерттеулер жүргізу жоспарлануда, оның ішінде:

1) нысаналы сегменттердегі қазақстандық туристік өнімдер мен көрсетілетін қызметтерге трендтер мен сұранысты зерделеу;

2) туристік қызығушылық объектілерін және қолданыстағы туристік маршруттарды түгендеу және диагностикалау, оларды абаттандыру жөніндегі шараларды айқындау.

Жүргізілген зерттеулер нәтижесінде туристік қызығушылық объектілерінің дерекқорлары (тізілімдері) құрылады, олардың ағымдағы жай-күйіне бағалау жүргізіледі, дамыту және жақсарту жөнінде ұсынымдар әзірленеді.

Сервис сапасын және туристік өнімдер мен көрсетілетін қызметтердің қолжетімділігін арттыру мақсатында шаралар қабылданатын болады:

1) туризм саласындағы стандарттарды халықаралық деңгейге дейін өзектендіру, оның ішінде жаңа заманауи стандарттарды әзірлеу және бекіту бойынша;

2) ұлттық стандарттарды енгізу және оларды қолдану деңгейін 2023 жылы 10% - ға дейін арттыру бойынша;

3) халықаралық стандарттау жүйесі негізінде бір немесе бірнеше ТБА базасында туризм индустриясы субъектілерінің туристік қызметтерін ерікті сертификаттау жүйесін пилоттық режимде енгізу және жүйені басқа ТБА-ға және Қазақстанның өңірлеріне ("сапа белгісі") енгізуді тарату бойынша;

4) "e-Qonaq" (e-Hotel) ақпараттық жүйесін және оған орналастыру орындарының субъектілерін: Қонақ үйлерді, хостелдерді, санаторийлерді және т.б. міндетті түрде енгізе отырып, қонақ үйлер тізілімін енгізуді жалғастыру;

5) орналастыру орындарын жіктеу тетігін жетілдіру.

Сондай-ақ көрсетілетін қызметтердің сапасы персоналдың біліктілігін арттыруға байланысты, ол басқарудың жаңа әдістерін, өндіріс технологияларын, жабдықтарды енгізу және персоналды оқыту мәселелері бойынша жоғары білікті шетелдік мамандарды тартуды қамтиды.

Өңірге келушілерді барлық қажетті ақпаратпен, оның ішінде туристік объектілердің орналасуы, жергілікті жерлерде көрсетілетін қызметтердің сипаттамасы мен тізбесі туралы қамтамасыз ету үшін мынадай шаралар арқылы цифрлық платформаны (ұлттық туристік портал) дамыту жалғастырылатын болады:

- туристік қызығушылық объектілерін (қонақ үйлер, мұражайлар, МҰТП және т.б.) интернет-ортаға тартуды арттыру, бұл осы объектілердің қолжетімділігін қамтамасыз етеді;

- функционалдылықты кеңейту, онлайн-брондауды енгізу, Талдамалық базаларды қалыптастыру және т. б.

Портал шетелдік және ішкі туристер арасында қазақстандық туристік өнімге танымалдылық пен адалдықты арттыруға бағытталған мобильді қосымшалар мен веб-порталдардың бірыңғай жүйесіне айналады. Жүйе сонымен қатар туристік бизнес иелері үшін жекелеген бизнес-процестерді автоматтандыруға, бағалау және рейтинг жүйесі арқылы нарықты бақылауға арналған.

Цифрлық платформаларды, Ақпараттық жүйелерді іске асыру коммерциялық емес негізде жүзеге асырылатын болады және жеке және заңды тұлғалар үшін ақылы қызметтер көрсетуді, жеке кәсіпкерлік субъектілерінің, оның ішінде жеке бизнестің цифрлық платформаларының пайда болуы үшін шектеулерді көздемейтін болады.

Туристік саланың кадрларын даярлау жүйесін жетілдіру шеңберінде келесі шаралар іске асырылатын болады:

1) халықаралық сарапшыларды тарта отырып, туризм бойынша білім беретін оқу бағдарламаларын қалыптастыру бойынша әдіснамалық ұсынымдар әзірлеу;

2) туристік сала үшін кадрлар даярлау жөніндегі білім беру бағдарламаларында ағылшын тіліндегі пәндер үлесін ұлғайту;

3) бизнес өкілдерін және мүдделі тараптарды білім беру бағдарламалары мен оқу-әдістемелік материалдарды әзірлеуге тарту;

4) бизнес өкілдерін, оның ішінде қонақ үйлердің менеджерлерін, туроператорларды, "Болашақ" бағдарламасының түлектерін пәндерді оқытуға және бітіру жұмыстарына басшылық жасауға тарту;

5) оқыту бағдарламаларына қысқа мерзімді курстарды енгізу (Coursera, Academy.tourisonline.kz).

Пакеттік турларды ынталандыру және ілгерілету үшін туристік өнімдерді дамыту бағдарламасы тартылатын болады. Бағдарламаның мәні БТА-ға кепілдендірілген күні мен белгіленген бағалары бар пакеттік турлар болып табылатын туристік өнімдерді таңдау және одан әрі ілгерілету болып табылады.

Туристік өнімдерді дамыту Бағдарламасы шеңберінде туристік өнімдердің үлкен ассортиментін әзірлеуді ынталандыру үшін кепілді күні және БТА-ға белгіленген бағасы бар туристік өнімдер ілгерілетілетін болады.

Туристер үшін сапалы қазақстандық туристік өнімдерді жасау мен дұрыс " жайластыру" консультациялық қолдау көрсетілетін болады.

Шағын өңірлік орналастыру құралдары - қонақ үйлерді сертификаттау жүргізіледі.

Қазақстан Республикасы ТЖМ аумақтық бөлімшелерін туристер мен туристік топтардың жүріп-тұру маршруттары, сондай-ақ ұсынылған ақпаратты сақтау, пайдалану және есептен шығару туралы хабардар етудегі талап ету бойынша норманы енгізу іздестіру іс-шараларын уақтылы ұйымдастыруды, қажет болған жағдайда медициналық көмек көрсетуді немесе туристік жорықтардан уақтылы қайтып келмеген жағдайда туристердің алдын ала белгілі жүру маршруттары бойынша эвакуациялауды қамтамасыз етеді.

Бұдан басқа, туристердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету және саяхат жайлылығын арттыру мақсатында туристік соқпақтарды таңбалау жөніндегі стандарт қабылданады және бүкіл Қазақстан бойынша туристік соқпақтарды таңбалау тәсілінің біркелкілігі қамтамасыз етіледі. Әр категорияның белгілі бір түске сәйкес келетін туристердің күрделілігі мен дайындық деңгейіне сәйкес жолдарды бөлу, жолдың басында маршруттың күрделілігі туралы ақпаратты және туристке қажетті талаптарды орналастыру, стандартталған көрсеткіштерді, ақпараттық тақталар мен стендтерді орнату туристерді жақсырақ басқаруға және қауіпті жорықтарды болдырмауға мүмкіндік береді.

Елдің туристік әлеуетін арттырудың және ішкі және шетелдік туристерді тартудың негізгі факторы туристік нысандар мен өнімдерді сапалы және жан-жақты ілгерілету болып табылады. Туристік объектілерді халықаралық деңгейде ілгерілетуді және елдік брэндінгі басқаруды "KazakhTourism" ҰК" АҚ жүзеге асыратын болады.

Өңірлік туристік әлеуетті және туристік объектілерді ілгерілетуді дамыту үшін DMO (Destination management organization) тетігін енгізу арқылы бизнес өкілдерін саланы басқару процесіне ықпалдастыру маңызды.

Бірінші кезеңде өңірлік туристік кеңселерді пилоттық режимде іске қосуды пысықтау жоспарлануда.

Осыған байланысты ипподромдар үшін қосымша қаржыландыру және коммерцияландыру көздерін құру және жалпы ат спорты индустриясын дамыту үшін жағдайлар жасау мақсатында ипподромдар аумақтарындағы тотализаторлардың қызметін шешу мәселесі пысықталатын болады.

Туристік саланың бір бөлігі ретінде ойын бизнесін дамыту мақсатында пакеттік ұсыныстарды сапалы қалыптастыруды пысықтау қажет болады. Осындай ұсыныстардың бірі Қазақстан тарапынан Каспий теңізінің пакеттік турлары болуы мүмкін, өйткені бірқатар Каспий маңы елдерінде құмар ойындарға тыйым салынады.

Туристік өнімдерді дамыту туризмнің келесі танымал бағыттарын қоса алғанда жүзеге асырылады:

Экологиялық туризм

Экологиялық туризмді дамытуға басқарудың тұрақты нысандарын енгізу мақсатында мынадай шаралар көзделеді:

1) қолданыстағы практикалар және туризм саласындағы, оның ішінде ЕҚТА-дағы заңнама негізінде экологиялық туризмді дамыту үшін ұсыныстар әзірлеу;

2) сапаны бағалау жүйесі шеңберінде экотуризм субъектілерін ерікті сертификаттауды енгізу;

3) тізілімді құру және сертификатталған қонақ үйлерді онлайн-брондау платформасын құру мәселесін пысықтау.

4) орнықты дамудың нысандары мен стандарттары БТА-ға жүйелі негізде енгізілетін және табиғатқа ұқыпты қарау жөніндегі ақпараттық науқан шеңберінде ел бойынша ілгерілейтін болады.

Агротуризм (ауылдық туризм)

Агротуризммен айналысу принципі ауылдарға (*ауыл шаруашылығы жерлеріне*) туристерді тарту және оларға қызмет көрсету, мысалы, ауыл шаруашылығы қызметімен танысу, шеберлік сыныптарын өткізу, өнімді көрсету және дәмін тату және т.б., сондай-ақ олар өндіретін өнімді сату болып табылады.

Агротуризм саласында мынадай шаралар қабылданатын болады:

1) ЖАО-дың ауылдық жерлерде агротуристік объектілерді дамытуы: агротуризмді дамытуға дайын перспективалық нүктелер мен бастамашыл топтарды Іздеу және анықтау жүзеге асырылатын өңірлерге барып далалық зерттеулер;

2) Қазақстан өңірлерінде ауыл тұрғындары үшін оқыту іс-шараларын өткізу. Кіріспе курстар кезінде ауыл тұрғындары ауылдардағы туристерге көрсетілетін қызметтер, клиенттерді тарту тәсілдері және т. б. туралы ақпарат ала алады;

3) агротуризмде қызмет көрсететін субъектілердің тізілімін жасау және жүргізу, аудандарда үгіт және іздестіру жұмыстарын жүргізу, өңірлерге инвестициялар тарту, ауылдардың инфрақұрылымын жақсарту және аумақтың брендингін дамыту;

4) фермерлерге ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерде агротуризммен айналысуға мүмкіндік беру бөлігінде заңнаманы жетілдіру. Бұл шараны дамыту ауыл тұрғындарын қосымша жұмыспен қамтуды қамтамасыз ету арқылы ауылдық аумақтардың әл-ауқатының деңгейін арттыруға ықпал ететін болады (*жылына орта есеппен 2,2 мыңнан немесе барлық фермерлік және шаруа қожалықтарының 1%*).

Этнографиялық туризм және қолөнер

Этнографиялық туризмді дамыту мыналар арқылы жүзеге асырылатын болады:

1) ауылдық өңірлерде туризм саласында шағын бизнес жүргізу мүмкіндіктері туралы (ұлттық қонақжайлылық пен этнографиялық элементтерге баса назар аудара отырып, қонақ үйлер ашу), оның ішінде туристік өнімдерді дистрибуциялау жөніндегі ақпаратты әзірлеу және тарату;

2) Қазақстанның табиғи, мәдени және өзге де көрікті жерлерімен байланысты қазақ аңыздарының суретті жинақтарын шығару.

Мәдени ортаға сүңгудегі турист үшін маңызды фактор қолөнерді дамыту болып табылады. 2020 жылы туристік өнімнің құрамдас бөлігі ретінде қолөнершілікті кешенді зерттеу жүргізілді, оның қорытындысы бойынша қолөнер саласының жүйелік проблемаларын еңсеру бойынша мынадай тәсілдер әзірленді:

1) қолөнершілікті дамыту саласындағы нормативтік құқықтық актілер жетілдіріледі (қолөнершілердің мәртебесін бекіту, жаңа ЭҚЖЖ енгізу және т. б.) және Қазақстанда қолөнершілікті дамыту тұжырымдамасы өзектендіріледі;

2) қолөнершілердің мәртебесін бекіте отырып, Қазақстан қолөнершілерінің ұлттық тізілімі қалыптастырылатын болады;

3) БТА-да қолөнер шеберханалары желісін құра отырып, қолөнершілер орталықтарын ашу жоспарлануда;

4) ұлттық қолөнер өнімінің (кәдесый өнімі), сондай-ақ өңірлік өнімнің стандарттары мен көрнекі айдентикасын әзірлеу;

5) Қазақстанда қолөнер өнерін кеңінен ілгерілету және қолөнершілердің мәртебесін арттыру, қолөнершілік бойынша қолданыстағы онлайн-платформаларды қолөнер өнімін іске асыру үшін бірыңғай маркетингпен интеграциялау;

6) қолөнершілерді маркетинг және сату дағдыларына үйрету;

7) Қазақстанда қолөнер саласындағы өзін-өзі реттейтін ұйым құруға жәрдемдесу болып табылады.

Дамыған елдердегі және туристік жерлердегі қазіргі заманғы қалалардың міндетті атрибуты осындай саудаға бейімделген құрылыстардың болмауына байланысты Қазақстанда іс жүзінде дамымаған сауда көшелері болып табылады.

Сауда көшелері келушілерді халық шығармашылығы мен ұлттық тағамдар тағамдары бар кәдесый дүкендерінің көптігімен қызықтыратын туристік орынға айналуы мүмкін. Даму жолдарының бірі автокөлік үшін көшелерді жабу және олардың арасында жаяу жүргіншілер трафигі өтетін мерзімсіз орналастырылатын сауда павильондарын орнату болуы мүмкін.

Туристік салада сауда инфрақұрылымын дамыту кәсіпкерлік субъектілерінің дамуына серпін береді, сондай-ақ ұлттық-мәдени сәйкестендірудің ажырамас бөлігі болып табылатын қызмет түрі ретінде қолөнершілікті жандандырады.

Кемпингтік туризм және автокеруен

Кемпингтік туризм мен автокеруенді табысты дамыту мақсатында мынадай шаралар іске асырылатын болады:

1) дамыған елдердің халықаралық стандарттары негізінде олардың санаттарына қарай кемпингтерді жобалау және қызмет көрсету стандарттарын (көрсетілетін қызметтер тізбесі мен сервис деңгейі) әзірлеу, рекреациялық көлік үшін ыңғайлы жол жүрісін қамтамасыз ету жөніндегі халықаралық тәжірибені (белгілер және т. б.) ескере отырып, Қазақстанның жол жүрісі қағидаларын жетілдіру;

2) ең танымал автомаршруттар бойында, оның ішінде мемлекеттік-жекешелік әріптестік тетіктерін пайдалана отырып, кемпингтер, трейлерлік парктер, глэмпингтер ("сәнді" кемпинг), этноауылдар желісін құруға жәрдемдесу;

3) "ҚазАвтоЖол" ҰК" АҚ бірлесіп керуен-тұрақтар мен күзетілетін TIR-тұрақтарды ұйымдастыруға жәрдемдесу.

Балалар-жасөспірімдер туризмі (бұдан әрі – БЖТ) және жастар туризмі

БЖТ ынталандыру мақсатында мынадай шараларды іске асыру көзделеді:

1) инфрақұрылымдық, заңнамалық кедергілерді еңсеру, балалардың қауіпсіз демалысын қамтамасыз ету, жазғы лагерьлер мен БЖТ-ның басқа да субъектілері үшін тиісті мамандар даярлау жөніндегі нақты шараларды қоса отырып, БЖТ-ны дамытудың Жол картасын әзірлеу;

2) "Тірі сабақтар" жобасын трансформациялау және оны жергілікті атқарушы органдардың одан әрі іске асыруы;

3) "Тірі сабақтар" жобасын мектеп бағдарламасына енгізу мәселесін пысықтау;

4) балалар топтары үшін экскурсоводтар мен аниматор-гидтерді дайындау;

5) балалар аудиториясына бағытталған өнімдер желісін кеңейту.

Жастарды туризмді дамытуға ынталандыру мақсатында мынадай шаралар көзделетін болады:

1) жастарға арналған арнайы турларды қалыптастыру;

2) туризмде жаңа тауашалар ашу мақсатында жастар кәсіпкерлігін дамыту;

3) жұмыспен қамту үшін ірі туристік іс-шараларға жастар өкілдерін тарту (сервис қызметтері, гидтер және т.б.).

Емдеу-сауықтыру және медициналық туризм

Емдеу-сауықтыру және медициналық туризмді дамытудың мақсаты медициналық туризмнің жаһандық нарықтық жүйесіне интеграцияланған денсаулық сақтаудың бәсекеге қабілетті секторын құру болады.

Қазақстанда медициналық туризмді (ішкі және келу) дамыту үшін, оның ішінде күрделі ем алу үшін үлкен әлеует бар, сондықтан шетелдік пациенттерді тарту үшін денсаулық сақтау ұйымдары мен сервистік қызметтердің әлеуетін арттыруға назар аударылатын болады. Сондай-ақ жетекші медициналық және санаторлы-курорттық ұйымдардың базасында Сапалы инновациялық медициналық және сауықтыру қызметтері қалыптастырылатын болады.

Осыған байланысты емдеу-сауықтыру және медициналық туризм түрлерін табысты дамыту мақсатында мынадай шаралар іске асырылатын болады:

1) халыққа санаторлы-курорттық, рекреациялық, сауықтыру қызметтерінің сапасын нығайтуға, дамытуға және арттыруға бағытталған қызметті салааралық үйлестіру;

2) жыл бойы сапалы емдеу-сауықтыру қызметтерін ұсынуды ұлғайту мақсатында медициналық ұйымдар мен санаторлы-курорттық ұйымдардың туроператорлармен ынтымақтастығын дамыту;

3) медициналық ұйымдарда сервис пен менеджментті дамыту;

4) Қазақстанның медициналық туристік өнімдерін шетелдік нарықта қалыптастыру және ілгерілету;

5) табысты халықаралық тәжірибені ескере отырып, осы бағыттың дамуын ынталандыру және қолдау.

5.3. Елдің туристік әлеуетін өңірлік және халықаралық деңгейде ілгерілету, Қазақстан Республикасының аумағында MICE туризмді дамыту

Қазақстанның елдік туристік брендин қалыптастыру және оның оң имиджін қалыптастыру – бұл елдің туристік әлеуетінің тартымдылығын арттырудың күшті құралы.

Бренді бар ел туристерді қызықтырады, оның ұлттық бизнесі мен тауарлары бәсекелі күресте үлкен қолдау алады. Осыған байланысты Қазақстанның халықаралық нарықта жағымды туристік имиджін қалыптастыру оның бәсекеге қабілеттілігін арттыруда маңызды элемент болып табылады.

Қазақстан Республикасының туристік әлеуеті туралы хабардар болуды арттыру мақсатында интернетте цифрлық жарнаманы, теледидарда және/немесе интернетте бейнетаспаны орналастыру, әлеуметтік желілерде ілгерілету, PR-ілгерілету (оның ішінде жария тұлғалармен, салалық ықпал ету агенттерімен және пікір жетекшілерімен ынтымақтастық) сияқты құралдарды пайдалана отырып, халықаралық нарықта бірегей табиғи көрікті жерлерді ілгерілету және жарнамалау жөніндегі жұмысты жалғастыру қажет.; танымал ТВ-шоуларды тарту және т. б.), әлемдегі танымал туристік сайттармен және порталдармен ынтымақтастық, оның ішінде Қазақстан туралы ақпаратты осындай ресурстарға орналастыру, баспасөз турлары, блог-турлар және т. б.

Халықаралық тәжірибеге сәйкес жарқын және танымал іс-шараларды өткізу туристік ағынды ұлғайтудың ең тиімді тетіктерінің бірі болып табылады.

Бұл тәсіл отандық турбизнеске сұранысты, өнімді, бағаны, коммуникативтік саясатты және өткізу саясатын зерттеу саласында тиімді маркетингтік іс-шараларды жүргізу бойынша практикалық құзыреттерді арттыруды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Қазақстандық туристік өнімдерді табысты ілгерілету үшін стратегиялық фокус пен кешенді тәсілдің болуы маңызды. Ресурстар перспективалы географиялық нарықтарда неғұрлым тартымды ұлттық туристік өнімдерді ілгерілетуге шоғырландырылатын болады, олар отандық дестинацияларға туристік ағындар көлемінің елеулі ұлғаюын қамтамасыз ете алады.

Осыған байланысты елдің туристік имиджін құруда дұрыс тәсілді қалыптастыру мақсатында ілгерілету және маркетинг стратегиясы әзірленетін болады.

Қазақстандық MICE (іскерлік) туризмнің үлкен әлеуетін ескере отырып, табысты халықаралық тәжірибені ескере отырып, осы бағытты одан әрі дамыту бойынша ұсыныстар қалыптастырылатын болады.

Сонымен қатар, Қазақстанның MICE дестинацияларын халықаралық аренада, оның ішінде ICCA, MPA және басқалары сияқты халықаралық қауымдастықтардың арнайы платформаларын пайдалана отырып ілгерілету бойынша жұмыс жүргізілетін болады.

Туризмнің осы сегментін дамыту үшін "Kazakh Tourism" ҰК" АҚ елдің негізгі субъектілерімен бірлесіп, Қазақстанға түрлі MICE іс-шараларын тарту бойынша бірыңғай өтінім беру арқылы шетелдік тендерлік алаңдарға (биддинг) қатысуды жалғастырады.

MICE іс-шараларын тартуға MICE туризмінің елшілері белсенді түрде тартылатын болады.

Қазақстанды шетелде ілгерілету кезінде бірінші кезеңде ілгерілетудің негізгі бағыты Қазақстанның инфрақұрылымы мен туристік ұсыныстары тұрғысынан неғұрлым дайын өңірлерінде болады: Астана қаласы және Ақмола облысы (Щучье-Бурабай курорттық аймағы), Алматы қаласы және Алматы облысы, Шымкент қаласы және Түркістан облысы, Ақтау.

Қазақстанның туристік әлеуетін ашу және ілгерілету, оның ішінде сыртқы және инвестициялық саясатты, экспорттық брендтерді, мәдениет пен спортты іске асыру арқылы көзделеді.

Бұл ретте ілгерілетудің осы арналары арқылы елдің тарихи бірегейлігі, оның табиғи байлығы, Қазақстан халқының көпұлтты, өзіндік ерекшелігі мен бейбітшілігі, әлемдік ауқымдағы, оның ішінде саясаттағы, спорттағы, ғылымдағы және тағы да басқа қазіргі заманғы жетістіктері көрсетілетін болады.

Мәдениет, тарихи мұра және табиғат элементтерімен дестинацияларды халықаралық тәжірибеге ұқсас: Жапония – сакура, Фудзияма, шай рәсімі; Қытай – Ұлы

Қытай қабырғасы, панда, қытай тағамдары; Австралия – кенгуру; маржан рифтері, Египет – пирамидалар және т.б. сәйкестендіру бойынша жұмыс жүргізілетін болады.

Туристік брендті ілгерілетудің тиімді арналарын қалыптастыру және дамыту мақсатында:

1) қоғамдық тұлғаларды, салалық ықпал ету агенттерін және пікір жетекшілерін (атақты адамдар, блогерлер, танымал спортшылар, актерлер, әншілер және т. б.) тарту;

2) Қазақстандағы нысаналы нарықтар елдерінің елшіліктерімен және өкілдіктерімен қазақстандық туризмді танымал ету мәселелері бойынша жұмысты жандандыру;

3) қазақстандық туризмді ілгерілету үшін шетелдегі қазақ диаспорасы мен қазақстандық студенттердің ресурстарын пайдалану;

4) нысаналы нарықтар елдерінде хабар тарату арналарын ашу;

5) кәсіби аудитория, әлеуетті шетелдік инвесторлар мен серіктестер арасында туристік брендті ілгерілету мақсатында ынтымақтастықты жандандыру және ірі салалық қауымдастықтарға мүшелік (Дүниежүзілік туристік ұйым (UNWTO), туристік агенттіктер қауымдастықтарының біріккен федерациясы (UFTAA), халықаралық қонақ үйлер мен мейрамханалар қауымдастығы (IH&RA), Туризм және саяхат жөніндегі Дүниежүзілік кеңес (WTTC), Дүниежүзілік Туристік агенттіктер қауымдастығы (WATA), Азия және Тынық мұхит елдерінің туристік қауымдастығы (PATA), Дүниежүзілік туристік форум (WTF) және;

6) Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасындағы өткізу пункттерінде шетелдіктердің қолданыстағы ағынын пайдалану (ақпараттық флаерлер, буклеттер, брошюралар, лотереялар, кәдесыйлар және тағы да басқа).

Әлеуетті қамтуды ұлғайту мақсатында отандық туристік бизнес субъектілерін (қонақ үйлер, авто және авиатасымалдаушылар, туроператорлар және тағы да басқа), ЖАО Бірыңғай стендінің астына біріктіре отырып, Қазақстанның көрмелерге қатысу тұжырымдамасын өзгерту, сондай-ақ Қазақстанға халықаралық іс-шараларды тарту үшін MICE тақырыбы бойынша, мысалы, adventure, экотуризм және басқалары сияқты мамандандырылған тауашалық көрмелерге қатысуды көздеу жоспарлануда.

Арнайы іс-шараларға қатысу әзірленген ілгерілету және маркетинг стратегиясы шеңберінде жүзеге асырылады.

Түпкі тұтынушыны (туристті) мақсатты аудиториялардың медиа-тұтынушысының ерекшеліктеріне қарай Қазақстанға сапарға ынталандыру белсенді PR-ілгерілету және жарнама арқылы жүзеге асырылатын болады.

6. 2029 жылы нысаналы индикаторлар және күтілетін нәтижелер

Тұжырымдаманы іске асырудың тиімділігі нысаналы индикаторлармен өлшенетін болады:

1. Туризм саласындағы ЖҚК көлемінің 6,3 трлн теңгеге дейін өсуі;
2. Туризм саласында жұмыспен қамтуды 800 мың адамға дейін ұлғайту;

3. Тұру және тамақтану қызметтеріндегі инвестициялардың өсуі 260 млрд теңгеге дейін;

4. "Сапарлар" жіктемесі бойынша қызметтер экспортын 5,5 млрд АҚШ долларына дейін ұлғайту.

Сонымен қатар, Тұжырымдаманы іске асыру қорытындылары бойынша 2029 жылы келесі нәтижелерге қол жеткізу күтілуде:

1. Ішкі туристер санын 11 млн адамға дейін ұлғайту;
2. Келуші туристер санын 4 млн адамға дейін ұлғайту;
3. Қонақ үйлерді "eQонақ" ақпараттық жүйесімен қамтуды 100 % - ға дейін ұлғайту;
4. Саяхат және туризмді дамытудың жаһандық индексі бойынша ДЭФ рейтингінде 50 орын.

Тұжырымдаманы басым тәртіппен іске асыру кезінде мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен қаражат тиісті саланың мемлекеттік жоспарлау жүйесінің жоғары тұрған құжаттарында көрсетілген индикаторларға/көрсеткіштерге қол жеткізуге бөлінеді.

Басқа іс-шараларға қаражат экономиканың дамуын және бюджеттің кіріс базасын ұлғайту әлеуетін ескере отырып бөлінетін болады.

Қазақстан Республикасының
туристік саласын дамытудың
2023-2029 жылдарға арналған
тұжырымдамасына
қосымша

Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын іске асыру жөніндегі іс-қимыл жоспары

№	Атауы	Аяқтау нысаны	Аяқталу мерзімі	Жауапты орындаушылар
1	2	3	4	5
Бағыт 1. Логистика, туризм инфрақұрылымын құру және дамыту Нысаналы индикатор 1. Туризм саласындағы ЖҚК көлемінің 6,3 трлн теңгеге дейін өсуі: 2023 ж. – 3,5 трлн тг.; 2024 ж. – 3,9 трлн тг.; 2025 ж. – 4,2 трлн тг.; 2026 ж. – 4,7 трлн тг.; 2027 ж. – 5,1 трлн тг.; 2028 ж. – 5,6 трлн тг.; 2029 ж. – 6,3 трлн тг.				
	" Астана-Қарағанды-Балқаш-Бурылбайтал-Кұрты-Қапшағай" автомобиль жолының		2025 жылғы	И И Д М, "ҚазАвтоЖол" ҰК"

1	Орталық-Оңтүстік дәлізін реконструкциялау және жобалау-іздістіру жұмыстары, 955 км	Пайдалануға беру актісі	4-тоқсан	АҚ (келісім бойынша)
2	"Талдықорған-Өскемен" автомобиль жолын реконструкциялау және жобалау-іздістіру жұмыстары, 768 км	Пайдалануға беру актісі	2025 жылғы 4-тоқсан	И И Д М, "ҚазАвтоЖол" ҰК" АҚ (келісім бойынша)
3	"Қарағанды-Баянауыл-Қалқаман" республикалық маңызы бар автомобиль жолын жөндеу және жобалау-іздістіру жұмыстары, 324 км	Пайдалануға беру актісі	2025 жылғы 4-тоқсан	И И Д М, "ҚазАвтоЖол" ҰК" АҚ (келісім бойынша)
4	Бурабай кентінен Үлкен Шабакты көліне және Текекөл көліне дейін "Бурабай" МҰТП инженерлік желілерін салу, 2 кезек	Пайдалануға беру актісі	4 тоқсан 2023 жыл	ПІБ (келісім бойынша)
5	"АQBURA" курорттық аймағынан Бурабай көліне дейін Үлкен Шабакты көлінің жағалауы бойымен велосипед және жаяу жүргіншілер жолын салу	Пайдалануға беру актісі	4 тоқсан 2023 жыл	ПІБ (келісім бойынша)
6	Суда құтқару станцияларының модульдік ғимараттарын салу мәселесін пысықтау: 1) Солтүстік Қазақстан облысы Айыртау ауданының Шалқар көлінің жағасында;	Есеп	1) 2024 жылғы 4-тоқсан 2) 2025 жылғы 4-тоқсан	ТЖМ, Солтүстік Қазақстан және Ақмола

	2) Ақмола облысының Қосшы қаласында; 3) Солтүстік Қазақстан облысы Айыртау ауданының Имантау көлінің жағасында		3) 2024 жылғы 4-тоқсан	облыстарының әкімдіктері
7	Танымал туристік соқпақтарды, курорттық аймақтарды, жолаушылар поездарын ұтқыр байланыспен жабу мәселесі бойынша ұсыныстар енгізу	ЦДИАӨМ - не ұсыныстар	Жыл сайын 15 қаңтарға дейін	МСМ, ИИДМ, ЭТРМ, "Қазақстан Темір жолы" ҰК" АҚ (келісім бойынша), байланыс операторлары (келісім бойынша)
8	Шетелдіктерден туристік жарна тетігін іске асыру (Bed Tax)	Есеп	Жыл сайын 15 қаңтарға дейін	ЖАО
9	Теміржол колжетімділігін дамыту, жолаушылар вагондарының санын ұлғайту және оларды жаңарту	Есеп	Жыл сайын 15 шілдеге дейін, 15 қаңтарға дейін	ИИДМ, МСМ, "Қазақстан Темір жолы" ҰК" АҚ (келісім бойынша)
10	ЖАО-ға елді мекендерден тыс туристік орындарда және МҰТП аумақтарында инфрақұрылым салуға құзыреттер беру (жерді ЖАО-дың балансына бермей)	Заң жобасы	4 тоқсан 2024 жыл	МСМ, ИИДМ, ҰЭМ, ҚМ
11	Өңірлерде туризмді дамытудың жол карталарын әзірлеу	Жол карталар	2 тоқсан 2023 жыл	ЖАО, МСМ, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша)
12	Инфрақұрылымдық жобалардың іске асырылуына мониторинг жүргізу	Есеп	Жыл сайын 15 шілдеге дейін, 15 қаңтарға дейін	ЖАО, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша), "ҚазАвтоЖол" ҰК" АҚ (келісім бойынша), ЖАО

Бағыт 2. Қолайлы жағдайлар жасау, сервис сапасын арттыру және цифрландыруды дамыту
Нысаналы индикатор 2.

Туризм саласында жұмыспен қамтуды 800 мың адамға дейін ұлғайту:

2023 ж.: 520 мың адам;

2024 ж.: 550 мың адам;

2025 ж.: 590 мың адам;

2026 ж.: 640 мың адам;

2027 ж.: 690 мың адам;

2028 ж.: 740 мың адам;

2029 ж.: 800 мың адам

13	Туристік қоғамдастық өкілдерін оқыту (онлайн-оқыту, персоналды даярлау, сала үшін тренингтер мен семинарлар)	Қатысушыларға арналған сертификаттар	Жыл сайын 2023-2029 жж.	МСМ, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша), ХТЖҚУ КеАҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)
14	Қазақстанға халықаралық MICE іс-шараларын тарту	MICE іс-шаралар	Жыл сайын 2023-2029 жж.	МСМ, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)
15	Туризм саласында, оның ішінде гидтердің қызметін цифрландыру үшін цифрлық платформаны дамыту	Цифрлық платформа	Жыл сайын 2023-2029 жж.	МСМ, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)
16	Ұлттық туристік порталды техникалық қолдауды жүзеге асыру және жаңғырту Kazakhstan.travel	Портал	Жыл сайын 2023-2029 жж.	"Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша)
17	Келу үшін өзара визалық талаптарды босату жөнінде үкіметаралық келісімдер жасасу, визасыз біржақты тәртіппен кіру үшін елдер тізбесін ұлғайту, сондай-ақ	Халықаралық шарттар	Жыл сайын 2023-2029 жж.	СІМ, МСМ, ІІМ, ҰҚК, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша)
18	Қашықтықтан жұмыс істеу негізінде және ел аумағында жұмысқа орналасу мүмкіндігінсіз жұмыс істейтін ш е т е л	Есеп	3 тоқсан 2023 жыл	

	азаматтарының Қазақстан аумағында ұзақ мерзімді болу тетігін енгізу (Neo Nomad Visa)			СИМ, ИМ, ЕХӘҚМ, МСМ
19	Жаңа халықаралық әуе рейстерінің ашылуы	Рейстерді іске қосу	Жыл сайын 2023-2029 жж.	ИИДМ, СИМ, МСМ
20	Туристік саладағы қолданыстағы ұлттық стандарттарды өзектендіру және бекіту	СИМ, МСМ бұйрықтары	4 тоқсан 2023 жыл	МСМ, СИМ, ЭТРМ, ЖАО, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)
21	Туристік қызметтердің сапасын ерікті бағалау тетігін енгізу (сапа белгісі)	"Сапа белгісі" сертификаттары	Жыл сайын 2023-2029 жж.	МСМ, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)
22	Туристерді орналастыру орындарын жіктеу тетігін жетілдіру	Заң жобасы	4 тоқсан 2024 жыл	МСМ, СИМ, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша)
23	Туризм саласындағы қолданыстағы практикалар негізінде нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу (кемпингтерді жобалау және олардың қызметі стандарттары; туризм түрлері бойынша)	МСМ, ЭТРМ, СИМ бұйрықтары	4 тоқсан 2023 жыл	МСМ, ЭТРМ, СИМ, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша)
24	Қолөнершілікті дамыту бойынша шаралар әзірлеу (ұлттық тізілімді қалыптастыру; өзін-өзі реттейтін ұйым құру; қолөнер саласындағы заңнаманы жетілдіру; БТА-да қолөнер орталықтарын ашу;	Есеп	4 тоқсан 2023 жыл	МСМ, СИМ, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша), "

	<i>колөнер өнімдерінің стандартын әзірлеу; колөнершілер үшін маркетингті әзірлеу)</i>			Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)
25	"Қазақстан Республикасындағы туристік қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңына ТЖМ аумақтық бөлімшелерін туристер мен туристік топтардың жүріп-тұру бағыттары туралы ақпараттандыру, сондай-ақ ұсынылған ақпаратты сақтау, пайдалану және есептен шығару бөлігінде өзгерістер енгізу	Заң жобасы	4 тоқсан 2024 жыл	МСМ, ТЖМ, "Kazakh Tourism"ҰК " АҚ (келісім бойынша)
26	Балалар мен жасөспірімдер туризмін дамытудың жол картасын әзірлеу	Жол картасы	4 тоқсан 2023 жыл	МСМ, ОАМ, ЖАО, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)
27	Табысты халықаралық тәжірибені ескере отырып, медициналық, экологиялық туризмді дамытуды ынталандыру және қолдау жөніндегі шараларды әзірлеу	Есеп	4 тоқсан 2023 жыл	МСМ, ДСМ, "Kazakh Tourism"ҰК " АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)
28	Жердің нысаналы мақсатын өзгертпей, ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерде қонақ үйлер мен глэмпингтер құруды көздейтін заңнамаға өзгерістер мен толықтырулар енгізу	Заң жобасы	4 тоқсан 2024 жыл	МСМ, АШМ, ҰЭМ

29	БТА-да заманауи сауда объектілерін салу мәселесін пысықтау	Есеп	4 тоқсан 2023 жыл	СИМ, МСМ, ЖАО
30	Туризм саласы үшін білікті кадрлар даярлау	Есеп	Жыл сайын 2023-2029 жж.	МСМ, ХТЖҚУ КеАҚ (келісім бойынша)
31	Қазақстан Республикасы ипподромдарының аумақтарындағы тотализаторлардың қызметіне рұқсат беру бөлігінде ойын бизнесі саласындағы заңнамаға өзгерістер енгізу	Заң жобасы	4 тоқсан 2023 жыл	МСМ, АШМ, ҰЭМ, ҚМ, ЖАО
32	Трофейлік аң аулауды ұйымдастыру арқылы аңшылық туризмді дамытуды көздейтін заңнамаға өзгерістер мен толықтырулар енгізу	Заң жобасы	4 тоқсан 2023 жыл	ЭТРМ, МСМ
33	Мемлекеттік ұлттық табиғи парктердің аумағында туристік маршруттар (жаяу, ат, велосипед) құру	Маршруттар	Жыл сайын 2023-2029 жж.	МСМ, ЭТРМ, ЖАО

Бағыт 3. Елдің туристік әлеуетін өңірлік және халықаралық деңгейде ілгерілету, Қазақстан Республикасының аумағында МІСЕ туризмді дамыту

Нысаналы индикатор 3. Тұру және тамақтану қызметтеріндегі инвестициялардың өсуі 260 млрд теңгеге дейін:

2023 жыл: 131 млрд тг.;

2024 жыл: 140 млрд тг.;

2025 жыл: 160 млрд тг.;

2026 жыл: 180 млрд тг.;

2027 жыл: 200 млрд тг.;

2028 жыл: 220 млрд тг.;

2029 жыл: 260 млрд тг.

Нысаналы индикатор 4. "Сапарлар" жіктемесі бойынша қызметтер экспортын 5,5 млрд АҚШ долларына дейін ұлғайту:

2023 жыл: 1,6 миллиард АҚШ доллары;

2024 жыл: 2,5 миллиард АҚШ доллары;

2025 жыл: 3,2 миллиард АҚШ доллары;

2026 жыл: 4 миллиард АҚШ доллары;

2027 жыл: 4,5 миллиард АҚШ доллары;

2028 жыл: 5 миллиард АҚШ доллары;
2029 жыл: 5,5 миллиард АҚШ доллары

34	Туристік ресурстарды дамыту мақсатында инвестициялық әлеуетті кеңейтуге бағытталған кешенді шаралар қабылдау, инвестициялық жобалардың бизнес-жоспарлары н қалыптастыруға бағытталған кешенді шаралар қабылдау	Есеп	Жыл сайын 2023-2029 жж.	МСМ, СИМ, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)
35	Туризм саласындағы ірі инвестициялық жобаларды іске асыру	Есеп	Жыл сайын 2023-2029 жж.	МСМ, СИМ, ЖАО, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша)
36	Түпкілікті қарыз алушылар үшін жылдық сыйақы мөлшерлемесі бойынша 7%-дан аспайтын инвестициялық жобаларды іске асыру үшін "Қазақстанның Даму Банкі" АҚ-на бюджеттік кредит беру	ҚМ-не тікелей және түпкілікті нәтижелерге қол жеткізу туралы есеп	Жыл сайын 2024-2029 жж.	МСМ, ҰЭМ, ҚМ, "Бәйтерек" ҰБХ" АҚ (келісім бойынша)
37	"Астана қ. қонақ үй кешені мен туристік ауданының объектілерін салу – Ellington" туризм саласындағы инвестициялық жобасын іске асыру	Инвестициялық жоба	Жыл сайын 2024-2029 жж.	Астана қаласының әкімдігі, МСМ, "Kazakh Tourism" ҰК" АҚ (келісім бойынша)
38	"Жылы жағажай" "Fairmont" кешені, 2-кезек" туризм саласындағы инвестициялық жобасын іске асыру	Инвестициялық жоба	Жыл сайын 2024-2029 жж.	Маңғыстау облысының әкімдігі, МСМ, "Kazakh Tourism" ҰК" АҚ (келісім бойынша)
	"Қасқасу" туристік-рекреациялық орталығын құру			Түркістан облысының әкімдігі

39	" туризм саласындағы инвестициялық жобасын іске асыру	Инвестициялық жоба	Жыл сайын 2024-2029 жж.	, МСМ, "Kazakh Tourism" ҰК" АҚ (келісім бойынша)
40	Халықаралық көрмелерге қатысу және халықаралық және ішкі нарықтарда B2B кездесулерін өткізу	Туристік әлеуеттің тұсаукесері	Жыл сайын 2023-2029 жж.	МСМ, АҚДМ, "Kazakh Tourism" ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)
41	Туристік әлеуетті онлайн форматта ілгерілету (онлайн сервистер және саяхат туралы платформалар, шетелдік теледидар, әлеуметтік желілер, бейнелерді түсіру)	Туристік әлеует туралы Медиа материалдар	Жыл сайын 2023-2029 жж.	"Kazakh Tourism" ҰК" АҚ (келісім бойынша)
42	Туристік әлеуетті ілгерілету (ақпараттық және баспасөз турлары) және жарнамалық науқанды (шетелдік әуежайларда, ірі халықаралық телеарналарда), оның ішінде табиғатқа ұқыпты қарау бойынша іс-шаралар өткізу	Ақпараттық турлар	Жыл сайын 2023-2029 жж.	МСМ, "Kazakh Tourism" ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)
43	Туристік саланы мемлекеттік қолдаудың қолданыстағы шараларын іске асыру	Есеп	Жыл сайын 2023-2029 жж.	МСМ, ЖАО, "Kazakh Tourism" ҰК" АҚ (келісім бойынша)
44	Қолданыстағылары н жетілдіру, сондай-ақ туристік саланы мемлекеттік қолдаудың жаңа шараларын, оның ішінде туристік Кэш Бэк, жеңілдетілген кредит беру, қонақжай үйлерге арналған гранттарды құру мәселесін қарау	МСМ бұйрықтары	4 тоқсан 2024 жыл	МСМ, Kazakh Tourism" ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)

45	Жеке қаражат есебінен визит-орталықтар салу	Пайдалануға беру актісі	Жыл сайын 2023-2029 жж.	МСМ, "Kazakh Tourism"ҰК" АҚ (келісім бойынша), "Атамекен" ҰКП (келісім бойынша)
----	---	-------------------------	-------------------------	---

Ескертпе: аббревиатуралардың толық жазылуы:

АҚДМ - Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі
ДСМ – Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі
ИИДМ-Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі
ҚМ – Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
МСМ – Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі
ОАМ – Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі
ПІБ – Қазақстан Республикасы Президентінің Іс Басқармасы
СИМ – Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрлігі
СІМ – Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі
ТЖМ – Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігі
ҰҚК – Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті
ЦДИАӨМ – Қазақстан Республикасының Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі
ІІМ – Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігі
ЭТРМ – Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі
ӘМ – Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі
АШМ – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі
ЖАО – жергілікті атқарушы органдар
"Атамекен" ҰКП – "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы
БТА – басым туристік аймақ
"Қазақтелеком" АҚ – "Қазақтелеком" акционерлік қоғамы
"ҚазАвтоЖол" ҰК" АҚ – "ҚазАвтоЖол" ұлттық компаниясы" акционерлік қоғамы
"KazakhstanTourism" ҰК" АҚ – "KazakhstanTourism" ұлттық компаниясы" акционерлік қоғамы
"Бәйтерек" ҰБХ" АҚ – "Бәйтерек" Ұлттық басқарушы холдингі" акционерлік қоғамы
ҚТҚ – қатты тұрмыстық қалдықтар
"ҚТЖ" ҰК" АҚ – "Қазақстан темір жолы" Ұлттық компаниясы" акционерлік қоғамы
MICE – ағылшын тілінен Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions
МҰТП – мемлекеттік ұлттық табиғи парк
ХТЖМУ КеАҚ – "Халықаралық туризм және меймандостық университеті" коммерциялық емес акционерлік қоғамы

Қазақстан Республикасы
Үкіметінің
2023 жылғы 28 наурыздағы
№ 262 қаулысына
қосымша

Қазақстан Республикасы Үкіметінің күші жойылған кейбір шешімдердің тізбесі

1. "Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 жылға дейінгі тұжырымдамасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 406 қаулысы.

2. "Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2019 - 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 31 мамырдағы № 360 қаулысы.

3. "Ұлттық ғылыми кардиохирургия орталығы" коммерциялық емес акционерлік қоғамын құру мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2020 жылғы 4 ақпандағы № 34 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Үкіметінің кейбір шешімдеріне енгізілетін өзгерістер мен толықтырулардың 4-тармағы.

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК